Uchwała Nr XXIV / 193 / 2017
Rady Gminy Przasnysz
z dnia 17 lutego 2017 roku

w sprawie przyjęcia Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017 - 2023

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446 ze zm.), Rada Gminy Przasnysz uchwala, co następuje:

§ 1.

Przyjmuje się Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017 – 2023, stanowiący załącznik do uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Przasnysz.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY
Rady Gminy Przasnysz
Andrzej Sekuna

Uzasadnienie

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017 – 2023 to wieloletni program działań w sferze m. in. społecznej, gospodarczej, przestrzenno – funkcjonalnej lub technicznej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji.

Lokalny Program Rewitalizacji przygotowany został na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym z zastosowaniem Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 – 2020.

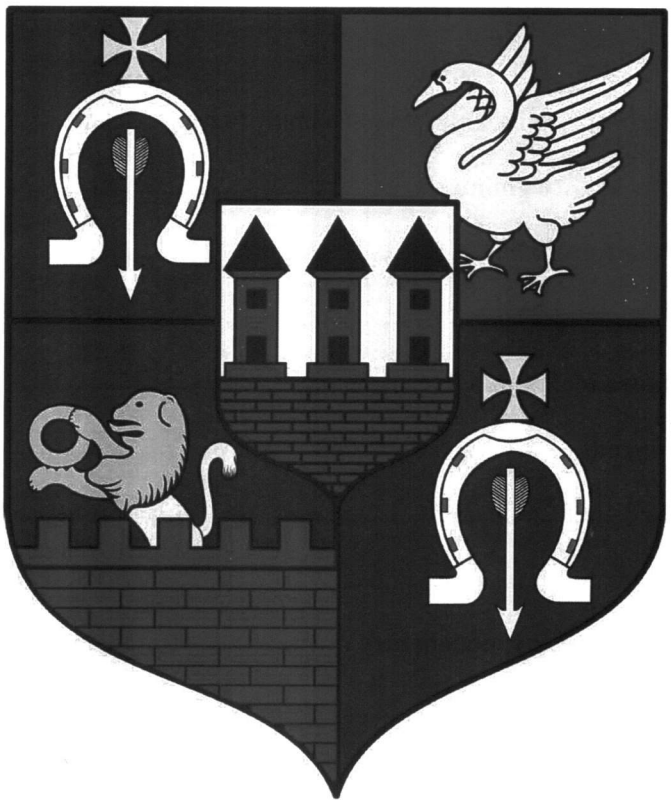
Prace związane z opracowaniem Lokalnego Programem Rewitalizacji Gminy Przasnysz rozpoczęły się w październiku 2016 r., po podjęciu przez Radę Gminy uchwały o przystąpieniu do sporządzenia przedmiotowego dokumentu. W toku prac nad Programem przeprowadzono konsultacje społeczne obejmujące dwa spotkania z mieszkańcami oraz przyjmowanie uwag, opinii i zbieranie ankiet.

Po wpisaniu Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017 – 2023 do wykazu programów rewitalizacji województwa mazowieckiego, Gmina Przasnysz uzyska możliwości pozyskania środków z funduszy Unii Europejskiej i innych źródeł zewnętrznych w procesie rewitalizacji obszarów zdegradowanych.

Mając powyższe na uwadze podjęcie uchwały w sprawie przyjęcia projektu Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017 – 2023 należy uznać za zasadne.

PRZEWODNICZĄCY
Rady Gminy Przasnysz
Andrzej Sękuna

Załącznik do uchwały Nr XXIV/193/2017
Rady Gminy Przasnysz z dnia 17 lutego 2017 r.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023

Przasnysz, luty 2017 r.

Spis treści

Spis treści 2

1. Wstęp 4

1.1. Wprowadzenie 4

1.2. Terminologia 5

1.3. Podstawa prawna 6

2. Wnioski 9

3. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych Gminy Przasnysz 12

3.1. Ogólne informacje o gminie 12

3.2. Liczba i struktura ludności 13

3.3. Gospodarka i rolnictwo 22

3.4. Infrastruktura techniczna 26

3.5. Zasoby przyrody 34

3.6. Zabytki 37

4. Założenia LPR 39

4.1. Obszar zdegradowany, podobszary rewitalizacji i metodyka ich wyznaczania 39

4.2. Wizja i cele rewitalizacji 42

4.3. Mechanizmy integrowania działań 44

5. Nawiązanie do dokumentów strategicznych 45

6. Plan finansowy 49

7. System wdrażania, monitoringu i oceny LPR 51

7.1. Konsultacje społeczne 51

7.2. Wdrażanie 54

7.3. Monitoring i ocena *LPR* 56

7.4. Wskaźniki monitorowania 58

8. Interesariusze *LPR* 59

9. Przedsięwzięcia i projekty rewitalizacyjne 60

10. Ocena oddziaływania na środowisko 68

11. Spis rysunków 73

12. Spis tabel 74

1. Wstęp

1.1. Wprowadzenie

Rewitalizacja definiowana jest jako proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez przedsięwzięcia całościowe (integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki), skoncentrowane terytorialnie i prowadzone we współpracy z lokalną społecznością, w sposób zaplanowany oraz zintegrowany przez określenie i realizację programów rewitalizacji.

Celem programu rewitalizacji jest pobudzenie aktywności środowisk lokalnych i stymulowanie współpracy na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego oraz przeciwdziałania zjawiskom wykluczenia społecznego na zagrożonych patologiami obszarach. Realizacja programu rewitalizacji ma umożliwić tworzenie warunków lokalowych i infrastrukturalnych do rozwoju przedsiębiorczości, działalności kulturalnej i edukacyjnej. W działaniach tych brane pod uwagę są zagadnienia ochrony stanu środowiska naturalnego i zrównoważony rozwój gospodarczo-społeczny.

Program rewitalizacji jest kompleksowym dokumentem służącym przeciwdziałaniu degradacji niektórych obszarów oraz trwałej marginalizacji określonych grup społecznych. Ma na celu wyznaczenie długofalowych działań na przyszłość poprzez wskazanie zadań inwestycyjnych i skorelowanie ich z polityką regionalną oraz osadzenie w realiach finansowych, które będą zmierzać do wyprowadzenia obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysu i stworzenia warunków do ich dalszego rozwoju. Zadania infrastrukturalne dotyczące rewitalizowanych obszarów są wdrażane w powiązaniu z projektami w zakresie ożywienia gospodarczego oraz rozwiązywania problemów społecznych

Do opracowania programu rewitalizacji niezbędne jest przeprowadzenie pełnej diagnozy społeczno-gospodarczej gminy służącej wyznaczeniu obszarów zdegradowanych, zdefiniowaniu dotykających je problemów oraz lokalnych potencjałów występujących na terenie tych obszarów. Diagnoza powinna łącznie objąć kwestie społeczne, ekonomiczne, przestrzenne, infrastrukturalne, środowiskowe oraz kulturowe. Dobrze przygotowany program rewitalizacji jest dokumentem prognostycznym i jednocześnie narzędziem pomocniczym dla monitorowania wykonania określonej strategii gminy.

Diagnoza *Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023 (LPR)* zawiera aktualne dane o sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy Przasnysz oraz wskazuje potrzeby rewitalizacyjne Gminy, spójne z zapisami *Strategii Rozwoju Gminy Przasnysz na lata 2015-2023* oraz jej celami, takimi jak: podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej gminy, skuteczna promocja gminy, poprawa infrastruktury drogowej, wodno-ściekowej, wsparcie osób bezrobotnych, niepełnosprawnych oraz pozostających w trudnych warunkach życiowych, tworzenie oferty edukacyjnej, poprawa dostępności i różnorodności oferty kulturalnej, przebudowa centrum wsi, budowa miejsc do wypoczynku i rekreacji,

rozwój infrastruktury mieszkaniowej, edukacyjnej (w tym termomodernizacja budynków), kulturalnej, sportowo – rekreacyjnej, rewitalizacja i remont obiektów kultury oraz obiektów zabytkowych.

Od 2024 r. realizacja procesu rewitalizacji będzie możliwa jedynie w oparciu o gminny program rewitalizacji przygotowywany na podstawie ustawy o rewitalizacji. Do końca 2023 r. ustawa daje możliwość opracowania programu rewitalizacji w oparciu o ustawę o samorządzie gminnym oraz *Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020*. Powyższe rozwiązanie umożliwia realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych zarówno ze środków budżetu jednostki samorządu lokalnego, jak i środków prywatnych, czy też z wykorzystaniem funduszy unijnych i środków krajowych dedykowanych rewitalizacji.

Do opracowania diagnozy stanowiącej element *LPR* wykorzystano informacje pochodzące z następujących źródeł: Głównego Urzędu Statystycznego, Powiatowego Urzędu Pracy w Przasnyszu, *Strategii Rozwoju Gminy Przasnysz na lata 2015-2023, Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Przasnysz na lata 2015 -2020, Programu współpracy z organizacjami pozarządowymi i podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na rok 2017, Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Przasnysz na lata 2017-2028, Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Przasnysz, Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego.*

1.2. Terminologia

Program rewitalizacji - wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, inicjowany, opracowywany i uchwalony przez radę gminy, na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r., poz. 446 ze zm.).

Obszar zdegradowany[1] – Obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, na którym występuje ponadto co najmniej jedno z następujących zjawisk:
1) gospodarczych – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw lub
2) środowiskowych – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub

[1] *Ustawa z 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2015 r., poz. 1777*

3) przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub
4) technicznych – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.
Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, pod warunkiem stwierdzenia na każdym z podobszarów występowania koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych.

Obszar rewitalizacji[2] - obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, lecz nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% mieszkańców gminy. W skład obszaru rewitalizacji mogą wejść obszary występowania problemów przestrzennych, takich jak tereny poprzemysłowe (w tym poportowe i powydobywcze), powojskowe lub pokolejowe, wyłącznie w przypadku, gdy działania możliwe do przeprowadzenia na tych terenach przyczynią się do przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym.

Przedsięwzięcie rewitalizacyjne - przedsięwzięcie, wynikające z programu rewitalizacji, tj. zaplanowane w programie rewitalizacji i ukierunkowane na osiągnięcie jego celów w szczególności o charakterze społecznym oraz gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym lub technicznym.

1.3. Podstawa prawna

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023 jest zgodny z:

- Art. 18 ust. 2 pkt 6 *Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym* (Dz. U. z 2016 r., poz. 446 ze zm.);
- *Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 (Wytyczne);*
- *Instrukcją dotyczącą przygotowania projektów rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Mazowieckiego na lata*

[2] Ibidem

2014-2020 oraz preferencji dla projektów mających na celu przywrócenia ładu przestrzennego.

Podstawowym dokumentem prawnym, służącym jako podstawa do sporządzenia *Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023* jest *Ustawa z 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym*. Dokumentem o charakterze pomocniczym są *Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020.* „Podstawowym celem *Wytycznych* jest ujednolicenie warunków i procedur wdrażania programów operacyjnych na lata 2014-2020 w zakresie projektów realizujących cele rewitalizacji. Dokumentem odniesienia dla *Wytycznych* jest *Umowa Partnerstwa*, która formułuje wyzwania związane z zapewnieniem warunków dla właściwej rewitalizacji, tj. zintegrowanego, kompleksowego oraz przygotowanego i prowadzonego z uwzględnieniem realnej partycypacji społecznej przeciwdziałania procesom degradacji obszarów dotkniętych kryzysem."

Dokument ten jasno określa wymaganą zawartość *programu rewitalizacji* w artykule 5 pkt 1 o treści:

„Program rewitalizacji zawiera co najmniej:

a) opis powiązań z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy;
b) diagnozę czynników i zjawisk kryzysowych oraz skalę i charakter potrzeb rewitalizacyjnych;
c) zasięgi przestrzenne obszaru/obszarów rewitalizacji, tj. określenie, w oparciu o inne dokumenty strategiczne gminy lub diagnozę i identyfikację potrzeb rewitalizacyjnych, terytorium/terytoriów najbardziej wymagających wsparcia;
d) wizję stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji (planowany efekt rewitalizacji);
e) cele rewitalizacji oraz odpowiadające zidentyfikowanym potrzebom rewitalizacyjnym kierunki działań mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk;
f) listę planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych wraz z ich opisami zawierającymi, w odniesieniu do każdego projektu/przedsięwzięcia rewitalizacyjnego, co najmniej: nazwę i wskazanie podmiotów go realizujących, zakres realizowanych zadań, lokalizację (miejsce przeprowadzenia danego projektu), szacowaną wartość, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji;
g) charakterystykę pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych realizujących kierunki działań, mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk powodujących sytuację kryzysową;
h) mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji;
i) indykatywne ramy finansowe w odniesieniu do przedsięwzięć, o których mowa w lit. f oraz g, z indykatywnymi wielkościami środków finansowych z różnych źródeł (także spoza funduszy polityki spójności na lata 2014-2020 – publiczne i prywatne środki krajowe w celu realizacji zasady dodatkowości środków UE);

j) mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji;
k) system realizacji (wdrażania);
l) system monitoringu i oceny skuteczności działań i system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu rewitalizacji."

2. Wnioski

W wyniku przeprowadzonej analizy jako obszary zdegradowane, w których przynajmniej 3 analizowane wskaźniki są na poziomie gorszym niż średnia w gminie, wskazano 16 miejscowości.

Obszary, na których występuje największa koncentracja zjawisk kryzysowych (podobszary rewitalizacji) w gminie to miejscowości: Bartniki, Bogate, Golany, Gostkowo, Karwacz, Nowa Krępa, Szla.

Rysunek 1. Schematyczna mapa sołectw gminy Przasnysz.

Źródło: *Urząd Gminy Przasnysz*

Uzasadnienie wyboru obszarów

Zgodnie z *Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020*: „Obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:
1) gospodarczych – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw lub
2) środowiskowych – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub
3) przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub
4) technicznych – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Wszystkie wymienione tereny dotknięte są dużymi problemami społecznymi, gospodarczymi, przestrzenno-funkcjonalnymi oraz technicznymi. Problemy społeczne wynikają głównie z niskich dochodów mieszkańców, ubóstwa, uzależnień i powiązanej z tym przemocy (wg danych GOPS 75,32% rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej zamieszkuje obszar przewidziany do rewitalizacji, odsetek tych osób wykazuje tendencję wzrostową), ukrytego i rzeczywistego bezrobocia (wg danych PUP 32,45% osób zarejestrowanych jako bezrobotne zamieszkuje ww. miejscowości), niskiego poziomu wykształcenia mieszkańców. Obserwowany jest również niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym - frekwencja uczestnictwa w wyborach wynosi ok. 30%. Na wymienionych podobszarach można zaobserwować następujące problemy m.in. w sferze przestrzenno-funkcjonalnej: brak mieszkań socjalnych, postępującą degradację techniczną budynków użyteczności publicznej oraz obiektów zabytkowych, niedostatecznie rozwiniętą bazę turystyczną, edukacyjną, sportowo-rekreacyjną i kulturalną. W sferze środowiskowej: brak terenów zieleni urządzonej, w sferze gospodarczej: potencjalne tereny inwestycyjne wymagające kompleksowej infrastruktury technicznej, niski stopień przedsiębiorczości. Na wymienionych obszarach można zaobserwować następujące problemy, w sferach:

- przestrzenno-funkcjonalnej – ograniczony dostęp do podstawowych usług (mieszkaniowych, edukacyjnych) lub ich niska jakość (miejscowości Bartniki, Golany, Szla, Bogate, Nowa Krępa), brak kanalizacji sanitarnej (w miejscowości Bartniki), niedobór lub niska jakość terenów publicznych (Gostkowo), niedostatecznie

rozwinięta baza turystyczna, sportowo-rekreacyjna, edukacyjna i kulturalna, brak terenów zieleni urządzonej;

- technicznej – degradacja stanu technicznego zabytkowych obiektów budowlanych (dwór w Karwaczu, kolejka wąskotorowa w Gostkowie i Lesznie), degradacja stanu technicznego obiektów publicznych, niedostateczne rozwiązania techniczne umożliwiające efektywne korzystanie z obiektów.

Obszar zdegradowany posiada szereg lokalnych potencjałów, takich jak: dziedzictwo zabytkowo-kulturowe ściśle związane z historią regionu, dogodne połączenia komunikacyjne, możliwości rozwoju turystyki (czyste środowisko, funkcjonujące gospodarstwa agroturystyczne), warunki do rozwoju działalności gospodarczej, kulinarne produkty tradycyjne.

Podobszary rewitalizowane zamieszkuje 2247 osób (tj. 29,95% ogółu ludności gminy Przasnysz). Łączna powierzchnia obszarów zdegradowanych wynosi około 3.164,81 ha, co stanowi 17,44 % powierzchni gminy Przasnysz.

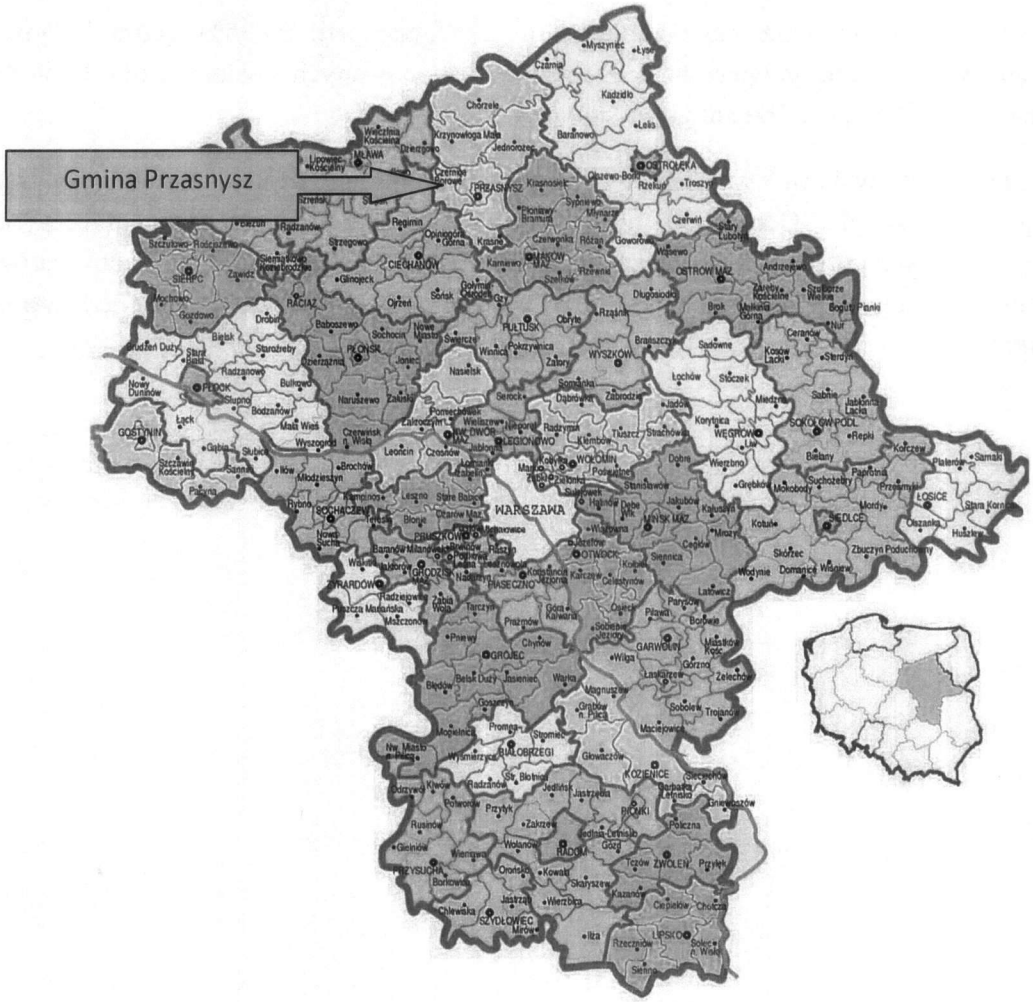
Słuszność wyboru wymienionych obszarów potwierdzona została podczas konsultacji społecznych. Generalnie nie wniesiono uwag, a powszechna akceptacja wskazanego w konsultacjach społecznych obszaru zdegradowanego i podobszarów rewitalizacji wskazuje na dokonanie właściwego wyboru na etapie diagnozy i przygotowania projektu uchwały.

3. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych Gminy Przasnysz

3.1. Ogólne informacje o gminie

Gmina wiejska Przasnysz jest położona w północnej części województwa mazowieckiego w powiecie przasnyskim. Swoim zasięgiem obejmuje granice administracyjne miasta Przasnysz, w którym znajduje się siedziba władz samorządowych. Dodatkowo sąsiaduje z gminami wiejskimi, takimi jak: Krasne, Płoniawy-Bramura, Czernice Borowe, Krzynowłoga Mała i Jednorożec.

Rysunek 2. Gmina Przasnysz na obszarze województwa mazowieckiego.

Całkowita powierzchnia gminy wynosi 181,46 km², w skład której wchodzi 50 miejscowości, w tym 34 sołectwa. Liczba mieszkańców zamieszkałych na terenie jednostki samorządowej sięga 7502 osób, co przedkłada się na zagęszczenie powierzchni wynoszące 41 os/km².

Gminę wyróżnia typowy dla tej części regionu charakter rolniczy. Użytki rolne dominują w przestrzennym zagospodarowaniu terenu, to z kolei przedkłada się na ułożenie tkanki osadniczej, która cechuje się rozproszoną, jednorodzinną zabudową wiejską. Wg danych zaczerpniętych z GUS na 2010 r. użytki rolne w gminie stanowiły około 72% ogólnej powierzchni gruntów. Są to głównie gleby III, IV klasy bonitacji, odznaczające się wysoką przydatnością rolniczą gruntów ornych.

Przez obszar gminy przebiegają szlaki drogowe, które stanowią istotną funkcję komunikacyjną. Jednym z najważniejszych połączeń jest droga krajowa mająca charakter stricte turystyczny nr 57 łącząca aglomerację warszawską z rejonami Pojezierza Mazurskiego. Z kolei część drogi wojewódzkiej nr 617 stanowi połączenie Przasnysza z Ciechanowem i jest elementem trasy na linii Płock –Białystok. Następnym istotnym traktem drogowym jest trasa wojewódzka nr 544 biegnąca z Ostrołęki w kierunku Brodnicy (województwo Kujawsko-Pomorskie).

Na terenie gminy Przasnysz nie ma zlokalizowanej sieci ciepłowniczej, brak również miejscowych producentów ciepła. Budownictwo jednorodzinne, zakłady usługowe i użyteczności publicznej posiadają własne kotłownie oparte na paliwach stałych, oleju opałowym lub gazie ze zbiorników, źródłem ciepła jest również prąd. Gmina Przasnysz nie przewiduje budowy zbiorowego systemu zaopatrzenia w ciepło, planuje jednak dalszy rozwój indywidualnych kotłowni w budynkach mieszkalnych, użyteczności publicznej oraz zakładach usługowych. Władze Gminy stopniowo rezygnują z ogrzewania paliwem stałym na rzecz paliw ciekłych i gazowych w związku z planowaną gazyfikacją gminy Przasnysz. Świadomie jednak dążą do systematycznego modernizowania źródeł ciepła, co pozwoliłoby na zmniejszenie emisji zanieczyszczeń.

3.2. Liczba i struktura ludności

LICZBA LUDNOŚCI

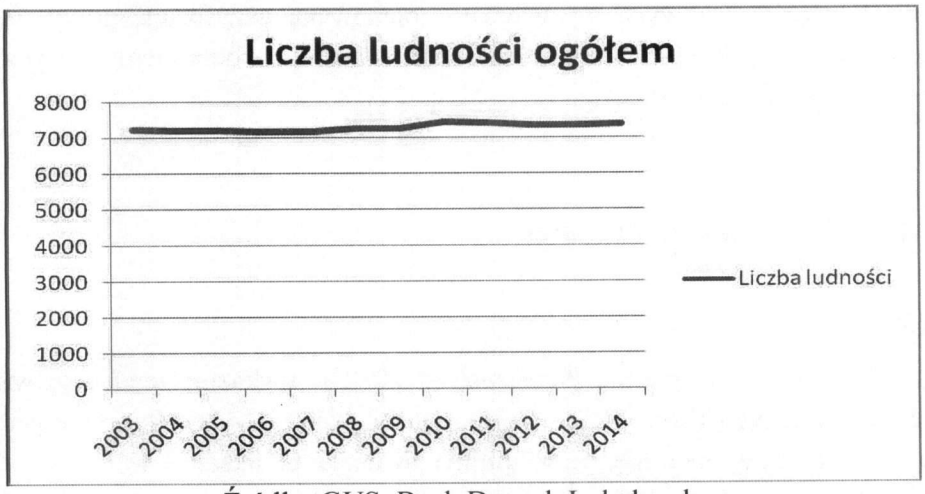
Liczba ludności w gminie Przasnysz od 2012 r. wykazuje tendencję wzrostową. Mimo, iż wszelkie statystyki odnoszące się do sytuacji w kraju, gdzie liczebnie zauważa się dominację płci damskiej nad męską w gminie sytuacja ta ukształtowała się odwrotnie. W przeciągu 11 lat to właśnie mężczyźni mają większy wpływ na faktyczną liczbę ludności.

Tabela 1: Liczba ludności faktycznie zamieszkałej gminę Przasnysz w podziale na płeć

	Gmina Przasnysz		
	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
2003	7220	3570	3650
2004	7189	3535	3654
2005	7188	3547	3641
2006	7168	3552	3616
2007	7166	3561	3605
2008	7257	3592	3665
2009	7240	3583	3657
2010	7430	3698	3732
2011	7405	3663	3742
2012	7350	3647	3703
2013	7351	3650	3701
2014	7366	3648	3718

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych.

Rysunek 3. Liczba ludności na przestrzeni lat 2003-2014 w gminie Przasnysz.

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych.

Liczba ludności w gminie Przasnysz w latach 2003-2007 oraz 2010-2012 wykazywała tendencję spadkową, natomiast w latach 2008-2009 oraz 2013-2014 nastąpiło zwiększenie liczby ludności.

Liczbę ludności w poszczególnych miejscowościach gminy Przasnysz obrazuje poniższa tabela.

Tabela 2. Liczba ludności w poszczególnych miejscowościach gminy Przasnysz.

Lp.	Nazwa miejscowości	Mieszkańcy ogółem	% mieszkańców gminy	Mieszkańcy stali
1	Annopol	94	1,25	94
2	Bartniki	426	5,68	423
3	Bogate	544	7,25	540
4	Brzezice	20	0,27	20
5	Cegielnia	52	0,69	52
6	Cierpigórz	43	0,57	43
7	Dębiny	70	0,93	70
8	Dobrzankowo	412	5,49	407
9	Emowo	76	1,01	76
10	Fijałkowo	80	1,07	79
11	Frankowo	25	0,33	25
12	Golany	159	2,12	159
13	Gostkowo	292	3,89	291
14	Góry Karwackie	73	0,97	73
15	Grabowo	121	1,61	121
16	Helenowo Gadomiec	34	0,45	29
17	Helenowo Nowe	73	0,97	73
18	Helenowo Stare	100	1,33	98
19	Janin	6	0,08	6
20	Józefowo	66	0,88	66
21	Karbówko	4	0,05	4
22	Karwacz	442	5,89	438
23	Kijewice	97	1,29	97
24	Klewki	161	2,15	160
25	Księstwo	9	0,12	9
26	Kuskowo	30	0,40	30
27	Leszno	739	9,85	729
28	Lisiogóra	105	1,40	105
29	Mchowo	393	5,24	383
30	Mchówko	107	1,43	106
31	Mirów	56	0,75	56
32	Nowa Krępa	34	0,45	34
33	Obrąb	392	5,23	392
34	Oględa	180	2,40	180
35	Osówiec Kmiecy	115	1,53	114
36	Osówiec Szlachecki	169	2,25	168
37	Patołęka	15	0,20	15

38	Polny Młyn	59	0,79	57
39	Sątrzaska	171	2,28	170
40	Sierakowo	236	3,15	229
41	Stara Krępa	226	3,01	225
42	Szla	350	4,67	347
43	Święte Miejsce	13	0,17	13
44	Trzcianka	25	0,33	25
45	Wandolin	31	0,41	29
46	Wielodróż	307	4,09	304
47	Wygoda	42	0,56	39
48	Wyrąb Karwacki	121	1,61	119
49	Zakocie	54	0,72	54
50	Zawadki	53	0,71	52
		7502	100	7428

Źródło: Urząd Gminy Przasnysz.

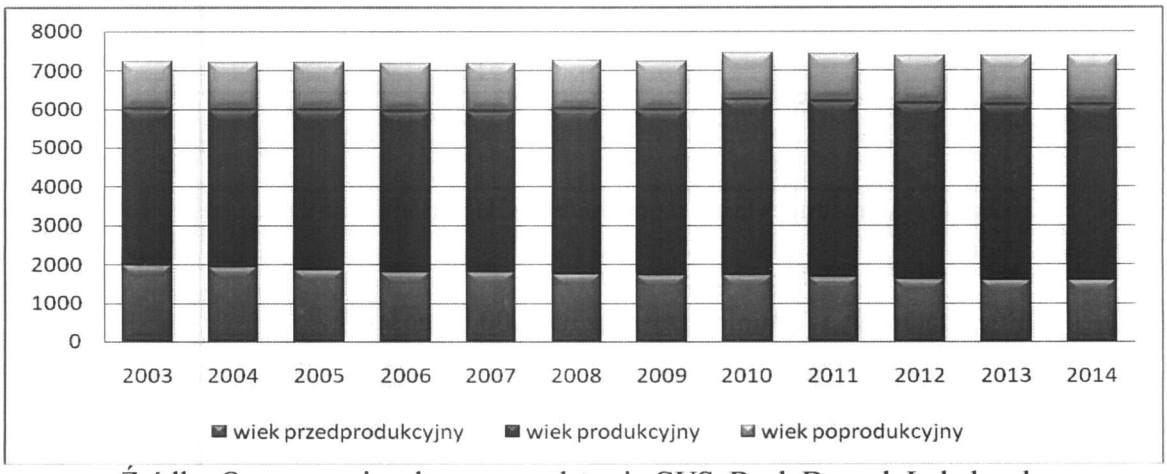
EKONOMICZNE GRUPY WIEKU

W strukturze wieku ludności wyróżnia się trzy podstawowe kategorie, które są istotne z punktu widzenia rynku pracy i zasobów siły roboczej:

- ludność w wieku przedprodukcyjnym tj. w wieku od 0 do 17 lat,
- ludność w wieku produkcyjnym, w tym: kobiety od 18 do 59 lat, a mężczyźni od 18 do 64 lat,
- ludność w wieku poprodukcyjnym, w tym: kobiety od 60 lat i więcej, a mężczyźni od 65 lat i więcej.

Przedstawiony powyżej podział ludności względem grup wiekowych obowiązuje dla danych do 2013 r. Od 2013 r. powszechny wiek emerytalny w Polsce uległ wydłużeniu – docelowo do 67 lat (zarówno dla kobiet jak i dla mężczyzn). Zmianie ulegnie zatem struktura ludności względem ekonomicznych grup wieku (zwiększy się odsetek osób w wieku produkcyjnym). Strukturę ludności w gminie Przasnysz przedstawia wykres poniżej.

Rysunek 4. Udział poszczególnych grup wiekowych wg ekonomicznych grup wieku w liczbie ludności ogółem w gminie Przasnysz.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, Bank Danych Lokalnych.

W strukturze wieku ludności wg ekonomicznych grup wieku widoczny jest wyraźny wzrost liczby osób w wieku produkcyjnym (o 5, 1 punktu procentowego) oraz zmniejszanie się liczby osób w wieku przedprodukcyjnym (o 6, 1 punktu procentowego), co nie jest zjawiskiem korzystnym z punktu widzenia rozwoju społeczno-gospodarczego całej gminy. Natomiast liczba ludności w wieku poprodukcyjnym w latach 2003-2014 oscyluje na poziomie 16,2%- 17,6%.

RUCH NATURALNY LUDNOŚCI

Ruchem naturalnym ludności zgodnie z definicją Głównego Urzędu Statystycznego nazywamy „Fakty zawierania związków małżeńskich, rozwodzenia się, urodzeń i zgonów powodujące zmiany w stanie liczebnym i strukturze ludności według płci, wieku i stanu cywilnego"[3]. Poniżej przedstawiono kształtowanie się tego procesu w gminie Przasnysz w latach 2003 – 2014. Wskazano dane statystyczne dotyczące liczby urodzeń żywych, zgonów oraz przyrostu naturalnego[4].

Tabela 3: Ruch naturalny ludności w gminie Przasnysz na 1000 ludności

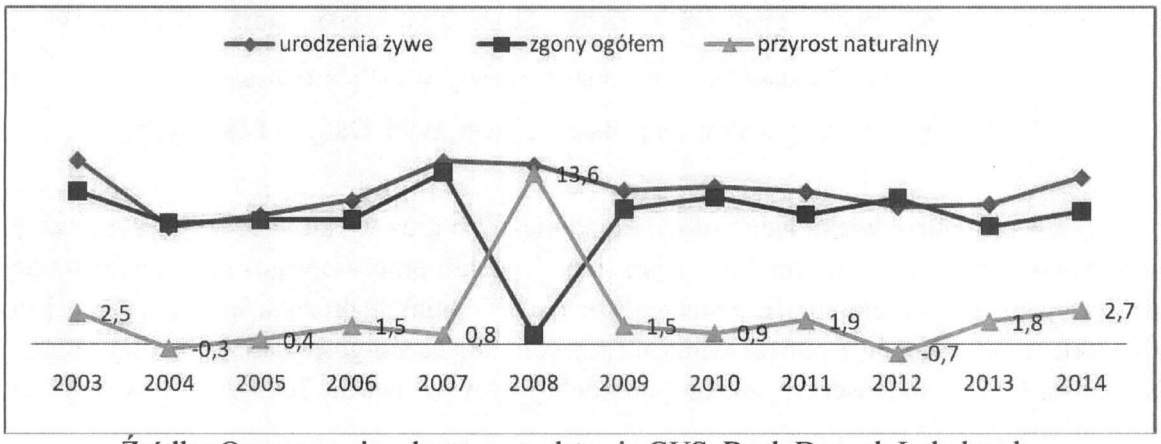
	Urodzenia żywe	Zgony ogółem	Przyrost naturalny
2003	14,7	12,20	2,5
2004	9,4	9,64	-0,3
2005	10,3	9,92	0,4
2006	11,5	9,95	1,5
2007	14,6	13,74	0,8
2008	14,3	0,69	13,6
2009	12,3	10,79	1,5

[3]Główny Urząd Statystyczny, Portal informacyjny www.stat.gov.pl
[4]Przyrost naturalny stanowi różnicę pomiędzy liczbą urodzeń żywych a liczbą zgonów.

	Urodzenia żywe	Zgony ogółem	Przyrost naturalny
2010	12,6	11,71	0,9
2011	12,2	10,36	1,9
2012	11,0	11,65	-0,7
2013	11,2	9,41	1,8
2014	13,3	10,61	2,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, Bank Danych Lokalnych

Rysunek 5. Ruch naturalny w gminie Przasnysz na 1000 ludności.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, Bank Danych Lokalnych.

Od spadku w 2004 r. przyrost naturalny w gminie Przasnysz zaczął wykazywać tendencje wzrostowe i tak w 2008 r. osiągnął wartość, w którym nastąpił znaczny wyż demograficzny, co można zauważyć na poniższym wykresie. Powodem zaistniałej sytuacji był niski odsetek zgonów na terenie gminy.

MIGRACJE

Na liczbę ludności w regionie mają również wpływ migracje mieszkańców, przy czym dane statystyczne wskazują na niewielki ruch w kierunkach zagranicznych (warto jednak mieć na uwadze, że nie wszystkie wyjazdy są oficjalnie zgłaszane do urzędu). Migracje wewnętrzne to zgodnie z definicją GUS „przemieszczenia ludności w granicach państwa, czyli zmiana gminy zamieszkania. „Saldo migracji to różnica między napływem i odpływem migracyjnym." Poniżej przedstawiono wartości salda migracji wewnętrznych i zagranicznych dla gminy Przasnysz.

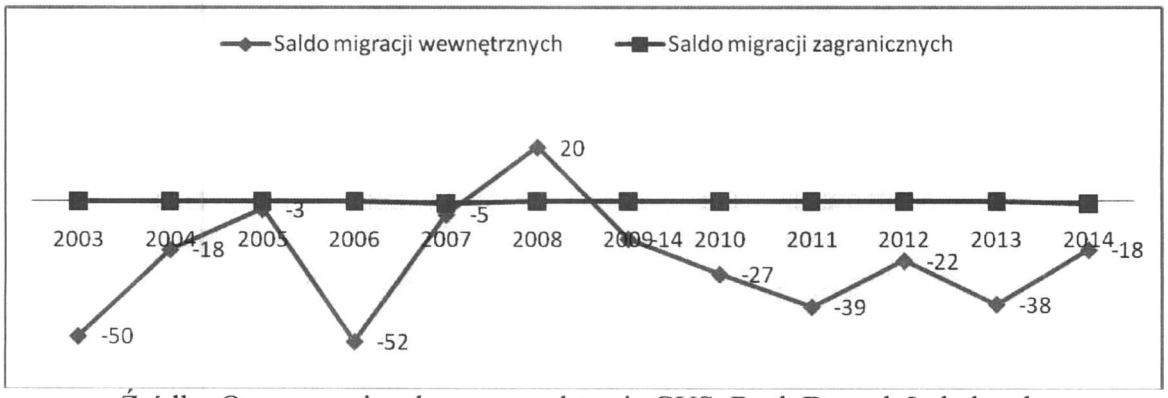
Tabela 4: Saldo migracji na pobyt stały w gminie Przasnysz

	Gmina Przasnysz	
	Wewnętrznych	**Zagranicznych**
2003	-50	0
2004	-18	0
2005	-3	0
2006	-52	0
2007	-5	-1
2008	20	0
2009	-14	0
2010	-27	0
2011	-39	0
2012	-22	0
2013	-38	0
2014	-18	-1

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych.

Saldo migracji zagranicznych nie wpływa znacząco na sytuację w Gminie, w porównaniu do migracji wewnętrznych. Niestety analizując powyższe dane można stwierdzić, iż podstawowym problemem jest emigracja ludności do innych miejscowości w celu znalezienia lepszych warunków i miejsc oferowanej pracy. Faktem jest, iż nie są to wartości, które obecnie mogą zagrażać gospodarce gminy, jednakże władze muszą mieć na uwadze dalsze działania aktywujące ludność lokalną.

Rysunek 6. Saldo migracji na pobyt stały w gminie Przasnysz.

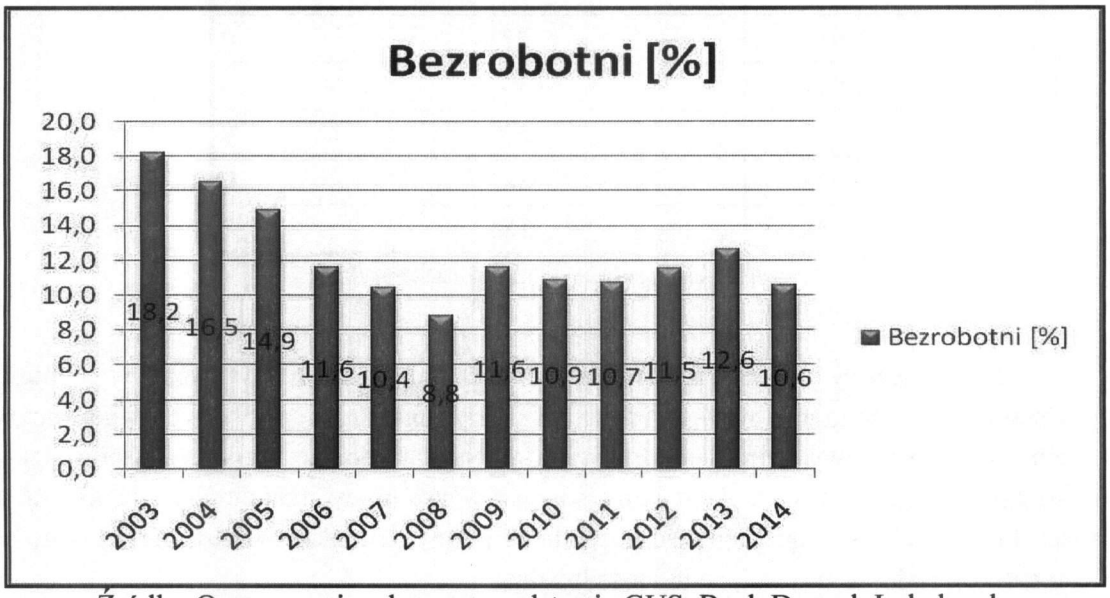
Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, Bank Danych Lokalnych.

BEZROBOCIE

Liczba osób zatrudnionych, posiadających własną działalność oraz osób pozostających bez zatrudnienia na danym obszarze wywiera ogromny wpływ na rozwój

społeczno-gospodarczy danej jednostki terytorialnej. Poniżej przedstawiono kształtowanie się udziału bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminie Przasnysz. Wartość badanej cechy zmniejszała się do 2009 r., gdzie nastąpił znaczy wzrost, w kolejnych latach ponownie wykazywała tendencje spadkową. W latach 2012-2013 udział ten wzrósł nieznacznie, jednak od 2014 r. wtórnie spada i oscyluje na granicy 10,6%. W 2014 r. w powiecie przasnyskim bezrobocie wynosiło 17,5% zaś w województwie mazowieckim 11,1%. Oznacza to, że na obszarze gminy Przasnysz problem bezrobocia występuje, choć kształtuje się na niższym poziomie jak średnia dla powiatu oraz jest znacznie niższy niż średnia dla całego województwa.

Rysunek 7. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, Bank Danych Lokalnych.

Należy mieć jednak na uwadze, że nie wszystkie osoby, które nie posiadają stałego zatrudnienia rejestrują się jako osoby bezrobotne. Szczególnie jest to widoczne na obszarach wiejskich, gdzie wykonują one prace sezonowe w rolnictwie czy budownictwie. Fakt osiągania bądź nie, stałego dochodu determinuje poziom i jakość życia danej osoby oraz jej rodziny. Nie bez znaczenia pozostają tutaj sposoby ogrzewania gospodarstw domowych czy przygotowywania posiłków. W celu oszczędności oraz uzyskania jakiegokolwiek źródła ciepła często spalane są odpady generowane na co dzień, co ma bardzo niekorzystny wpływ na stan powietrza atmosferycznego, a tym samym na zdrowie mieszkańców.

Tabela 5. **Bezrobotni w poszczególnych miejscowościach gminy Przasnysz.**

Lp.	Nazwa miejscowości	Bezrobotni	Liczba bezrobotnych na 1000 mieszkańców	Bezrobotni kobiety	Bezrobotni pow. 12 miesięcy	Bezrobotni pow. 24 miesięcy
1	Annopol	6	63,83	3	2	1
2	Bartniki	46	107,98	13	12	6
3	Bogate	35	64,34	11	19	12
4	Brzezice		0,00			
5	Cegielnia	5	96,15	2	3	3
6	Cierpigórz		0,00			
7	Dębiny	4	57,14	3	1	1
8	Dobrzankowo	22	53,40	16	13	4
9	Emowo	1	13,16	1	0	0
10	Fijałkowo	4	50,00	0	1	0
11	Frankowo	2	80,00	0	0	0
12	Golany	13	81,76	7	5	4
13	Gostkowo	18	61,64	8	7	5
14	Góry Karwackie	3	41,10	2	0	0
15	Grabowo	5	41,32	2	2	2
16	Helenowo Gadomiec	3	88,24	1	0	0
17	Helenowo Nowe	3	41,10	0	1	1
18	Helenowo Stare	10	100,00	7	7	5
19	Janin		0,00			
20	Józefowo	4	60,61	3	2	2
21	Karbówko		0,00			
22	Karwacz	32	72,40	15	9	6
23	Kijewice	3	30,93	1	1	0
24	Klewki	6	37,27	2	2	1
25	Księstwo		0,00			
26	Kuskowo	1	33,33	1	0	0
27	Leszno	35	47,36	16	15	9
28	Lisiogóra	6	57,14	3	2	1
29	Mchowo	11	27,99	5	2	1
30	Mchówko	7	65,42	3	3	2
31	Mirów	1	17,86	1	0	0
32	Nowa Krępa	4	117,65	1	2	0
33	Obrąb	30	76,53	13	18	12
34	Oględa	7	38,89	4	4	2
35	Osówiec Kmiecy	6	52,17	3	2	2
36	Osówiec Szlachecki	6	35,50	2	2	1
37	Patołęka	1	66,67	0	0	0

38	Polny Młyn		0,00			
39	Sątrzaska	12	70,18	8	3	3
40	Sierakowo	14	59,32	5	4	4
41	Stara Krępa	14	61,95	8	5	3
42	Szla	23	65,71	16	11	7
43	Święte Miejsce		0,00			
44	Trzcianka	2	80,00	1	2	1
45	Wandolin	3	96,77	1	0	0
46	Wielodróż	20	65,15	11	9	7
47	Wygoda	3	71,43	3	0	0
48	Wyrąb Karwacki	9	74,38	4	3	2
49	Zakocie	2	37,04	0	1	1
50	Zawadki	2	37,74	2	2	1
		444	59,18	208	177	112

Źródło: Urząd Gminy Przasnysz.

3.3. Gospodarka i rolnictwo

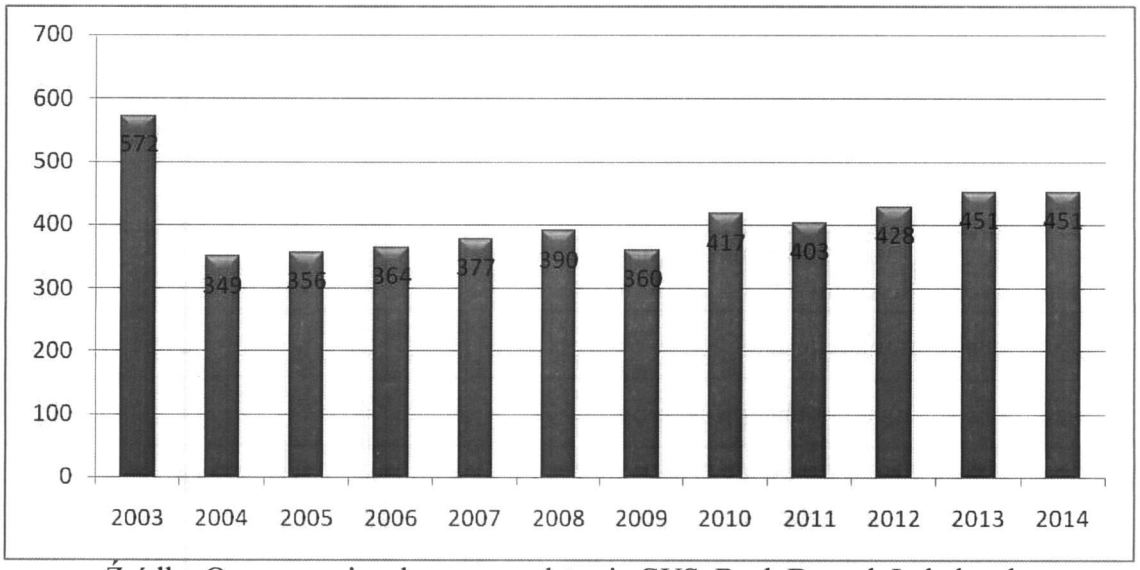
Gmina Przasnysz ma charakter rolniczy. Jednakże liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisana do rejestru REGON jest dość wysoka. Po 2003 r., w którym nastąpił znaczny spadek (około 38%) podmiotów gospodarczych sytuacja nieznacznie się poprawiła i od 2013 r. utrzymuje się w liczbie 451. Niestety nie jest to ta sama liczba jak z początku okresu porównawczego, a mianowicie 2003 r., lecz trzeba mieć na uwadze, że jest to wynik lepszy w stosunku do 2004 r.

Tabela 6: Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON

Rok	Gmina Przasnysz
2003	572
2004	349
2005	356
2006	364
2007	377
2008	390
2009	360
2010	417
2011	403
2012	428
2013	451
2014	451

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych.

Rysunek 8. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, Bank Danych Lokalnych.

Liczba podmiotów po nagłym spadku w 2004 r. zaczęła stopniowo wzrastać, mimo iż w latach 2009 i 2011 odnotowano nieznaczny spadek w rejestracji podmiotów gospodarki narodowej. Jak podaje GUS, w 2014 r. na 451 podmiotów, 435 stanowiły te z sektora prywatnego (96, 32% ogółu). To sytuacja typowa dla polskiej gospodarki. W latach 2011 – 2014 największe zmiany w liczbie podmiotów zarejestrowanych w poszczególnych Sekcjach PKD zaszły w ramach sekcji:

A - Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo – zmniejszenie o 7 jedn.;

C - Przetwórstwo przemysłowe– zwiększenie o 19 jedn.;

F – Budownictwo – zwiększenie o 5 jedn.;

G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle – zwiększenie o 11 jedn.;

H- Transport i gospodarka magazynowa – zwiększenie o 9 jedn.;

K - Działalność finansowa i ubezpieczeniowa – zwiększenie o 5 jedn.

Widoczne jest wyraźne zmniejszenie się liczby podmiotów odchodzących od działalności rolniczej, jak wskazano wyżej jest to 7 jednostek.

Tabela 7: Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON wg Sekcji PKD 2007 (stan na dzień 31 XII)

Sekcja	2009	2010	2011	2012	2013	2014
A - Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	131	145	141	137	135	124
B - Górnictwo i wydobywanie	1	1	1	1	1	1
C - Przetwórstwo przemysłowe	18	26	27	27	32	37
D - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0	0	0	0	0	0

E - Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	0	1	1	0	0	0
F - Budownictwo	47	64	50	57	59	52
G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	80	92	91	94	106	106
H - Transport i gospodarka magazynowa	33	35	33	36	39	44
I - Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	4	4	5	9	6	7
J - Informacja i komunikacja	0	1	1	2	2	2
K - Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	5	5	5	7	9	10
L - Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	0	0	0	0	0	0
M - Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	2	2	2	2	2	4
N - Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	1	2	2	5	6	8
O - Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	11	11	11	11	11	11
P - Edukacja	12	12	13	17	17	17
Q - Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	0	0	2	5	5	4
R - Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	4	4	5	5	5	4
S i T - Pozostała działalność usługowa oraz Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	11	12	13	13	16	20
U - Organizacje i zespoły eksterytorialne	0	0	0	0	0	0
RAZEM	360	417	403	428	451	451

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych.

Według Sekcji PKD 2007 w 2014 roku najwięcej podmiotów gospodarczych w gminie Przasnysz prowadziło działalność w Sekcjach:

A: Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo – 27,49 %

C: Przetwórstwo przemysłowe – 8,20%

F – Budownictwo – 11,53 %

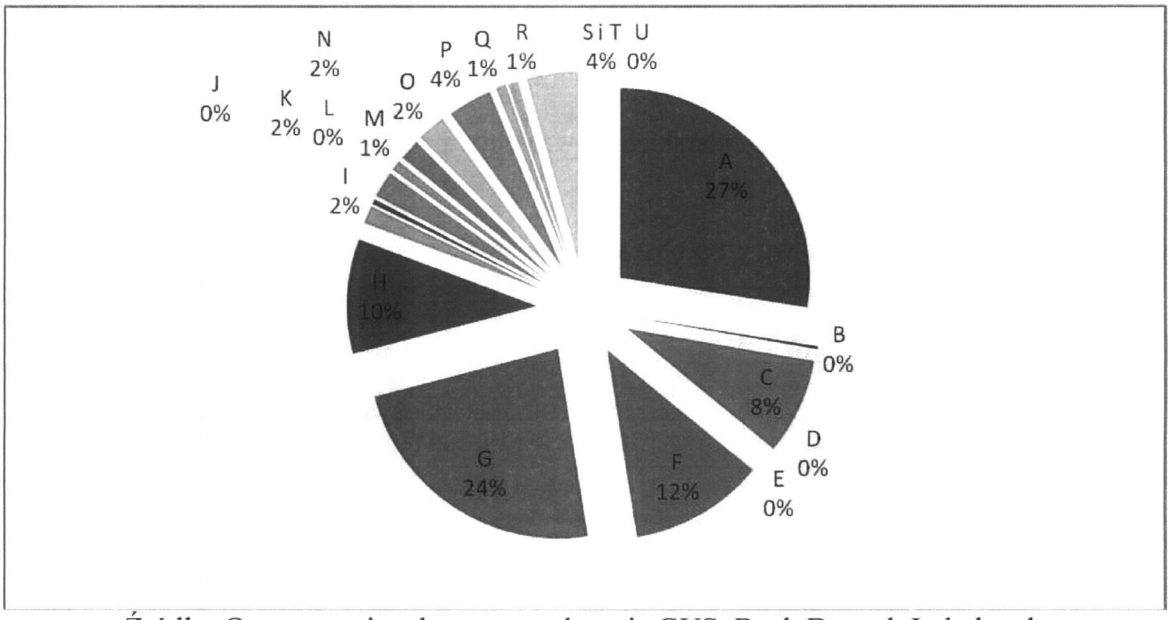
G: Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle – 23,50%

H: Transport i gospodarka magazynowa – 9,76%.

S i T: Pozostała działalność usługowa oraz Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby – 4,43%,

Strukturę podmiotów gospodarczych w Gminie wg Sekcji PKD przedstawia wykres poniżej.

Rysunek 9. Struktura podmiotów gospodarczych wg Sekcji PKD 2007 w gminie Przasnysz w 2014 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, Bank Danych Lokalnych

„Na terenie gminy Przasnysz funkcjonuje Przasnyska Strefa Gospodarcza w Sierakowie zajmująca obszar o powierzchni 306 ha. W skład Strefy wchodzi lotnisko o powierzchni 107 ha, Specjalna Strefa Ekonomiczna - podstrefa Tarnobrzeskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej o powierzchni 55 ha, oraz ponad 100 działek o powierzchni od 30 arów do 8 ha, przeznaczonych w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego pod działalność produkcyjną, usługową, handlową. Teren jest uzbrojony w niezbędną infrastrukturę techniczną: sieć energetyczną o mocy 14 megawatów, oświetlenie, sieć telekomunikacyjną, kanalizację sanitarną i deszczową, wodociągi, drogi wewnętrzne i dojazdowe, ciągi pieszo – rowerowe. Rozwijająca się strefa gospodarcza jest bodźcem do rozwoju przedsiębiorczości a tym samym powstawania nowych miejsc pracy."[5]

Praktycznie wszystkie gospodarstwa rolne w gminie są gospodarstwami indywidualnymi, na które przypada 98,0% użytków rolnych. Według danych GUS z 2010r. na terenie gminy funkcjonuje 1305 gospodarstw. Średnia powierzchnia gospodarstw wynosi 11,43 ha. Około 62% gospodarstw nie przekracza swojej powierzchni użytkowej, która maksymalnie osiąga wartość 10ha. Resztę natomiast stanowią gospodarstwa o powierzchni ponad 10 ha.

Decydującą rolę w strukturze gruntów odgrywają użytki rolne zajmujące sporą część powierzchni ogólnej, zwłaszcza produkcji roślinnej, w tym kukurydzy. Korzystnym

[5] **Źródło**: *Strategia Rozwoju Gminy Przasnysz na lata 2015–2023.*

czynnikiem wpływającym na ten fakt jest udział gleb II i III klasy zaliczanych do jednych z najwyższej przydatności rolniczej, chronionych ustawowo. Ich udział w ogólnej powierzchni gruntów ornych wynosi 23,2%. Z kolei udział gleb bardzo dobrych i dobrych (II - IV kl.) wynosi 69, 6% wszystkich gruntów ornych.

W strukturze upraw dominuje produkcja zbóż, na które przypada ponad 78% powierzchni zasiewów. Dodatkowo na obszarze gminy można spotkać się z uprawą buraków cukrowych i ziemniaków, odpowiednio na poziomie 5, 8% i 6,8%.

W hodowli zwierząt gospodarskich najważniejszą rolę odgrywa chów bydła i trzody chlewnej.

Tabela 8: Gospodarstwa rolne wg grup obszarowych użytków rolnych w gminie Przasnysz

	Gospodarstwa rolne ogółem	
	Ogółem	**Prowadzące działalność rolniczą**
Ogółem	1306	1080
Do 1 ha włącznie	288	68
1 - 5 ha	286	281
5 - 10 ha	520	514
10 -15 ha	698	692
15 ha i więcej	320	320

Źródło: Powszechny Spis Rolny 2010 – wg siedziby gospodarstwa

Jak wynika z analizy powyższej tabeli większość gospodarstw rolnych zajmują powierzchnię od 5 do 15 ha. Wysoki udział w ogólnej liczbie gospodarstw mają również gospodarstwa wielkoobszarowe, które dość prężnie działają i unowocześniają swoją produkcję.

3.4. Infrastruktura techniczna

INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA

Sieć komunikacyjną gminy Przasnysz tworzą droga krajowa relacji nr 57 Bartoszyce – Pułtusk, drogi wojewódzkie nr 544 relacji Ostrołęka – Mława oraz nr 617 Przasnysz – Ciechanów. Powyższe szlaki komunikacyjne uzupełnione są układem dróg powiatowych i gminnych. Długość dróg gminnych wynosi: 126,00km. Drogi utwardzone stanowią łącznie 85,24km, natomiast odcinki żwirowe i gruntowe wynoszą 40,76km.

Gmina Przasnysz w minionych latach poprawiła stan infrastruktury drogowej realizując inwestycje zarówno ze środków własnych, jak i zewnętrznych pochodzących z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2007 – 2013 i

Narodowego Programu Przebudowy Dróg Lokalnych (Programu rozwoju gminnej i powiatowej infrastruktury drogowej na lata 2016 – 2019). Głównymi zadaniami inwestycyjnymi były:

1) „Poprawa układu połączeń drogowych dla obsługi Przasnyskiej Strefy Gospodarczej poprzez przebudowę dróg gminnych",
2) „Przebudowa drogi Płoniawy Bramura -Helenowo Nowe –Helenowo Stare
3) „Przebudowa drogi gminnej Olszewiec –Kijewice –Przasnysz na odcinku Kijewice – Przasnysz",
4) „Zwiększenie dostępności do Tarnobrzeskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej i Przasnyskiej Strefy Gospodarczej w Sierakowie poprzez przebudowę dróg w gminie Przasnysz".[6]
5) „Promowanie niskiej emisji w ruchu drogowym oraz wspieranie mobilności mieszkańców w celu zwiększenia dostępności do Tarnobrzeskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej i Przasnyskiej Strefy Gospodarczej w Sierakowie poprzez przebudowę dróg w Gminie Przasnysz".

Wyżej wymienione zadania przyczyniły się do poprawy jakości infrastruktury drogowej Gminy ułatwiając tym samym życie mieszkańców często korzystających z komunikacji drogowej, jak również sprawność i dostępność do innych obiektów i miejsc. Mimo, iż Gmina zrobiła postęp w kierunku zwiększenia mobilności na drodze, istnieje jednak wiele odcinków dróg, które wymagają remontu i przebudowy. Władze gminne planują realizować kolejne przedsięwzięcia w następnych latach, a źródłem inwestycji drogowych będą środki własne i pozyskane z funduszy krajowych i unijnych.

Komunikacja zbiorowa

Transport zbiorowy oparty jest na sieci komunikacji autobusowej PKS gdzie główną stacją jest Przasnysz oraz na prywatnych firmach przewozowych. Pojazdy te nie mają wydzielonych osobnych pasów ruchu. Przedsiębiorstwa komunikacyjne obsługują trasy łączące gminę Przasnysz z okolicznymi miejscowościami oraz ośrodkami ponadregionalnymi i regionalnymi.

Kolej

Przez teren gminy przebiega torowisko wąskotorowe Mławskiej Kolei Dojazdowej o przebiegu Mława–Rostkowo–Przasnysz–Krasne–Maków Mazowiecki. Na terenie gminy znajdują się przystanki w Lesznie i Gostkowie. Mławska Kolei Dojazdowa wpisana jest do rejestru mazowieckiego konserwatora zabytków. W 1985 r. podjęto decyzje o zamknięciu jej dla ruchu osobowego. Obecnie operatorem odcinka jest Lokalna Organizacja Turystyczna Północnego Mazowsza, a jej charakter pozostaje turystyczny. Kursuje incydentalnie na linii Czernice Borowe–Przasnysz oraz Przasnysz–Leszno.

Lądowisko

Na terenie gminy Przasnysz zlokalizowane jest lądowisko cywilne, powstałe w 2003 roku a w 2006 roku wpisane do ewidencji lądowisk cywilnych (nr karty ewidencyjnej 28).

[6] *Strategia Rozwoju Gminy Przasnysz na lata 2015 - 2023*

Zlokalizowane jest 90 km od Warszawy i 3,5 km od centrum Przasnysza, w centrum Przasnyskiej Strefy Gospodarczej w Sierakowie. Zarządzającym lądowiskiem jest Aeroklub Północnego Mazowsza, a właścicielem jest powiat przasnyski."[7]

INFRASTRUKTURA KANALIZACYJNA

System kanalizacyjny w gminie Przasnysz nie zaspokaja potrzeb mieszkańców. Instalacje obejmują miejscowości takie jak: Sierakowo, Leszno, Gostkowo, Dobrzankowo, Bogate, Klewki, Obrąb, Mirów, Wielodróż, Helenowo Stare. W 2015 r. długość sieci kanalizacyjnej wynosiła około 68 km i posiadała 670 przyłączy. Liczba osób, która była podłączona do sieci obejmowała 35,6 % ogółu ludności gminy. Sieć kanalizacyjna obejmuje tylko ścieki bytowo-gospodarcze. Gmina podjęła już pewne kroki projektowe w kierunku wybudowania kanalizacji deszczowej. Oczyszczone ścieki wprowadzane są do miejscowej rzeki Węgierki na podstawie wydanego pozwolenia wodnoprawnego. Dodatkowo w gminie funkcjonuje 343 przydomowych oczyszczalni ścieków. Ścieki z obszarów nieskanalizowanych gromadzone są w zbiornikach bezodpływowych i dostarczane wozami asenizacyjnymi do punktu zlewnego mieszczącego się przy miejskiej oczyszczalni ścieków w Przasnyszu, bądź oczyszczane w przydomowych oczyszczalniach. Przyjęta w 2015 r. *Strategia Rozwoju Gminy Przasnysz na lata 2015-2023* przewiduje dodatkowo budowę i rozbudowę sieci kanalizacyjnej wraz z oczyszczalnią ścieków oraz budowę przydomowych oczyszczalni ścieków.

Tabela 9: Infrastruktura kanalizacyjna w 2015 roku w gminie Przasnysz

Długość czynnej sieci kanalizacyjnej [km]	Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania [szt.]	Ścieki odprowadzone [dam^3]	Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej
68	670	79	35,6%

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych.

INFRASTRUKTURA WODOCIĄGOWA

Gmina Przasnysz jest w całości zaopatrzona w sieć wodociągową. W 2015 r. długość sieci w gminie wynosiła 219,4 km i posiadała 1798 przyłączy, łącznie korzystało z niej ok. 98% mieszkańców gminy. Pozostałe 2% ludności korzysta z indywidualnych studni przydomowych. Ilość przyłączy wodociągowych przekracza liczbę posesji, ponieważ występują podmioty posiadające więcej niż jedno przyłącze, np. do budynku mieszkalnego i na potrzeby gospodarstwa rolnego. Wg danych zaczerpniętych z GUS zużycie wody w gospodarstwach domowych w 2015 roku wyniosło 448 dam3.

Na sieć wodociągową gminy składa się 5 wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę:

- Przasnysz –zaopatruje wsie: Klewki, Obrąb, Kijewice, Mirów, Sierakowo, Brzezice;

[7] *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Przasnysz*

- Szla – zaopatruje wsie: Osówiec Szlachecki, Osówiec Kmiecy, Szla, Stara Krępa, Nowa Krępa, Dębiny, Grabowo, Sątrzaska, część wsi Wyrąb Karwacki, Frankowo, Góry Karwackie, Karwacz, Zawadki, Bartniki, Polny Młyn, Grabowo, Cegielnia, Święte Miejsce, Zakocie, Kabówko, Kuskowo, Mchówko, Wandolin, Wygoda;
- Leszno – zaopatruje wsie: Leszno, Golany, Cierpigórz, Annopol, Janin, Gostkowo, Księstwo;
- Helenowo Nowe – zaopatruje wsie: Dobrzankowo, Helenowo Stare, Helenowo Nowe, Helenowo Gadomiec, Wielodróż, Bogate, Emowo, Fijałkowo, część wsi Wyrąb Karwacki, Lisiogóra, Józefowo;
- Mchowo – zaopatruje wsie: Mchowo, Trzcianka, Oględa.

Stacje ujmowania i uzdatniania wody z czwartorzędowego poziomu wodonośnego są zlokalizowane:

1. Stacja uzdatniania wody SUW Helenowo Nowe; ze stacji korzysta 526 podmiotów.
2. Stacja uzdatniania wody SUW Mchowo; ze stacji korzysta 150 podmiotów.
3. Stacja uzdatniania wody SUW Szla; ze stacji korzysta 669 podmiotów.
4. Stacja uzdatniania wody SUW Przasnysz; ze stacji korzysta 274 podmiotów.
5. Stacja uzdatniania wody SUW Leszno; ze stacji korzysta 335 podmiotów.

Tabela 10: Infrastruktura wodociągowa wg danych na rok 2015 w gminie Przasnysz

Długość czynnej sieci rozdzielczej	Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	Woda dostarczona gospodarstwom domowym	Ludność korzystająca z sieci wodociągowej	Zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca
219, 4 km	1798 szt.	448 dam3	6954	60,9 m3

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych.

GOSPODARKA ODPADAMI

Właściciele nieruchomości zapewniają utrzymanie czystości i porządku na terenie nieruchomości, poprzez:

1. Wyposażenie nieruchomości w pojemniki i worki służące do zbierania odpadów komunalnych oraz utrzymywanie tych urządzeń w odpowiednim stanie sanitarnym, porządkowym i technicznym;
2. Selektywne zbieranie i przekazywanie przedsiębiorcy następujących rodzajów odpadów:
   a. papieru i tektury,
   b. metali, tworzyw sztucznych,
   c. opakowań wielomateriałowych,
   d. szkła,
   e. odpadów ulegających biodegradacji, w tym zielonych,
   f. przeterminowanych leków i chemikaliów,
   g. zużytych baterii i akumulatorów,
   h. zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego,
   i. mebli i innych odpadów wielkogabarytowych,

j. odpadów budowlanych i rozbiórkowych,
k. zużytych opon,

3. Zbieranie innych odpadów stanowiących niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne do pojemników o wielkości i liczbie dostosowanej do ilości wytwarzanych na danej nieruchomości odpadów;
4. Przekazywanie przedsiębiorcy odpadów zebranych selektywnie i odpadów zmieszanych, w terminach wyznaczonych w harmonogramie odbioru;
5. Odpady papieru i tektury, metalu, tworzyw sztucznych, szkła, opakowań wielomateriałowych oraz odpady ulegające biodegradacji i zmieszane odpady komunalne muszą być odbierane w sposób gwarantujący ich niezmieszanie z innymi rodzajami odpadów zbieranych selektywnie. Za odbieranie tych odpadów odpowiedzialny będzie podmiot wyłoniony w trybie przetargu.
6. Utrzymywanie w należytym stanie sanitarnym pomieszczeń mieszczących pojemniki lub worki na odpady.[8]

Gmina Przasnysz należy do Regionu Ciechanowskiego gospodarki odpadami komunalnymi. Obecnie wymogi, jakie są stawiane przed Regionalną instalacją do przetwarzania odpadów komunalnych (RIPOK) spełniają instalacje do mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych w miejscowościach: Kosiny Bartosowe, Uniszki Cegielnia i Woli Pawłowskiej. W miejscowości Oględa znajduje się nieczynne składowisko odpadów, na terenie którego prowadzona jest rekultywacja.

Od 1 lipca 2015r. na terenie gminy funkcjonuje Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych, jako jeden z elementów systemu usuwania odpadów z administrowanego terenu. Mieści się on w Przasnyszu przy ul. Leszno 47. Mieszkańcy gminy mogą tam przekazywać śmieci tzw. problematyczne - takie jak np. przeterminowane leki, opakowania po chemikaliach czy popiół.

Tabela 11: Obiekty stanowiące własność gminy Przasnysz

l.p.	Nazwa obiektu i adres	Powierzchnia użytkowa obiektu (w m^2)	Źródło ciepła (węgiel, olej, gaz, prąd)
1	Budynek po byłej szkole w Szli	405,5	węgiel, drewno
2	Budynek po byłej szkole w Bartnikach	538,20 68,40	węgiel, drewno prąd
3	Budynek po byłej szkole w Golanach	598,4	węgiel, drewno
4	Budynek świetlicy w Wielodrożu	212,96	węgiel, drewno
5	Świetlica wiejska w miejscowości Obrąb	326,36	węgiel, solar
6	Świetlica wiejska w miejscowości Bartniki	169,48	drewno
7	Zespół Szkół w Bogatem	2782,00	ekogroszek
8	Zespół Szkół w Lesznie	1748,10	olejowe

[8] Uchwała Rady Gminy Przasnysz Nr XVII/130/2016 z dnia 24 czerwca 2016 r. w sprawie regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Przasnysz.

9	Zespół Szkół w Nowej Krępie	1330,35	olejowe
10	Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Mchowie	480,21 51,79	olejowe węglowe
11	Filia Szkoły Podstawowej w Mchowie z siedzibą w Obrębie	576,46	olejowe
12	Zespół Szkół w Bogatem Oddział Przedszkolny w Dobrzankowie	272,32	węglowe
13	Zespół Szkół w Bogatem Oddział Przedszkolny w Karwaczu	232,20	węglowe
14	Zespół Szkół w Nowej Krępie Oddział Przedszkolny w Starej Krępie	115,78	węglowe
15	Budynek po byłej szkole w Osówcu Szlacheckim	859,00	węglowe
16	Dom nauczyciela w Osówcu Kmiecym	167,00	węglowe
17	Świetlica wiejska w Golanach	58,00	prąd
18	Świetlica wiejska w Kijewicach	35,75	prąd
19	Świetlica wiejska w Zakociu	81,84	prąd
20	Budynek po sklepie w miejscowości Osówiec Szlachecki	58,00	prąd
21	OSP - Świetlica w Dobrzankowie (użyczenie)	162,70	prąd
22	OSP - Świetlica w Gostkowie (użyczenie)	178,95	prąd
23	OSP - Świetlica w Lesznie (użyczenie)	359,20	Węgiel
24	OSP - Świetlica w Mchowie (użyczenie)	335,00	Węgiel, solar
25	OSP - Świetlica w Karwaczu (użyczenie)	464,60	Węgiel, drewno
26	OSP - Świetlica w Starej Krępie (użyczenie)	283,40	węgiel

Źródło: Urząd Gminy Przasnysz

ZASOBY MIESZKANIOWE

Obiekty znajdujące się na terenie Gminy różnią się wiekiem, technologią wykonania, przeznaczeniem i wynikającą z powyższych parametrów energochłonnością. Na terenie całej Gminy wyróżnić należy: budynki mieszkalne; obiekty użyteczności publicznej;obiekty handlowe; usługowe i przemysłowe – podmioty gospodarcze.

Liczba mieszkań na analizowanym terenie wzrasta, w 2013 r. odnotowano 1897 mieszkań, czyli o 60 więcej niż w 2003 r. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania wynosiła w 2013 r. 92,2m^2, na 1 osobę przypadało przeciętnie 23,8m^2 powierzchni użytkowej. Wzrasta na obszarze gminy Przasnysz liczba mieszkań z dostępem do wodociągu, ustępu spłukiwanego, łazienki oraz centralnego ogrzewania. Standardy zamieszkania ulegają zatem poprawie, nowe mieszkania oznaczają zwykle wyższy standard.

Tabela 12: Zasoby mieszkaniowe w gminie Przasnysz.

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Mieszkania	1837	1840	1847	1850	1856	1862	1865	1870	1876	1885	1897
Przeciętna powierzchnia użytkowa [m^2]											
1 mieszkania	87,6	87,7	87,8	87,9	88,0	88,1	88,4	91,3	91,5	91,8	92,2
Na 1 osobę	22,3	22,4	22,6	22,7	22,8	22,6	22,8	23,0	23,2	23,5	23,8
Mieszkania wyposażone w urządzenia techniczno-sanitarne:											
Wodociąg	1511	1514	1521	1524	1611	1617	1620	1645	1651	1660	1672
Ustęp spłukiwany	1126	1129	1136	1139	1204	1210	1213	1439	1445	1454	1467
Łazienka	1155	1158	1165	1168	1235	1241	1244	1384	1390	1399	1412
Centralne ogrzewanie	909	912	919	922	928	934	937	1062	1068	1077	1090

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych.

W 2013 r. udział mieszkań wyposażonych w poszczególne urządzenia techniczno-sanitarne w Gminie (według danych GUS) przedstawiał się następująco:

- 77,33 % posiadało ustęp spłukiwany;
- 74,40 % było wyposażonych w łazienkę;
- 57, 50 % posiadało dostęp do centralnego ogrzewania;

Na obszarze gminy Przasnysz występują mieszkania komunalne, oraz prywatne należące do osób fizycznych, zakładów pracy oraz innych podmiotów. Praktycznie całość zasobów mieszkaniowych stanowi jednak własność osób fizycznych - około 97,89 % ogółu mieszkań. Do zasobów Gminy należy około 0, 54% mieszkań. Zależności te przedstawia tabela poniżej.

Tabela 13: Zasoby mieszkaniowe wg form własności w gminie Przasnysz

	Mieszkania
Zasoby gmin	10
Zasoby zakładów pracy	25
Zasoby osób fizycznych	1817
Zasoby pozostałych podmiotów	4

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych.

W Gminie najwięcej mieszkań wybudowano w okresie od 1945 do 1970 roku. Przed rokiem 1945 także powstawały mieszkania, których łączna ilość wyniosła 142.Czym nowsze mieszkania, tym większa jest ich średnia powierzchnia.

Tabela 14: Mieszkania wg okresu budowy

Okres budowy	Wyszczególnienie:		
	Ogółem	Powierzchnia użytkowa [m^2]	Średnia powierzchnia użytkowa mieszkania [m^2]
Przed 1918	24	1184,0	49,33
1918-1944	118	6572,0	55,69
1945-1970	813	59751,0	73,49
1971-1978	351	34224,0	97,50
1979-1988	225	27654,0	122,91
1989-2002	202	23964,0	118,63
2003 - 2014	75	15989,0	213,19

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych.

Tabela 15. Liczba nieruchomości zamieszkałych w poszczególnych miejscowościach gminy Przasnysz.

Lp.	Nazwa miejscowości	Liczba nieruchomości zamieszkałych
1	Annopol	18
2	Bartniki	114
3	Bogate	146
4	Brzezice	5
5	Cegielnia	11
6	Cierpigórz	6
7	Dębiny	16
8	Dobrzankowo	113
9	Emowo	17
10	Fijałkowo	18
11	Frankowo	6
12	Golany	35
13	Gostkowo	56
14	Góry Karwackie	12
15	Grabowo	23
16	Helenowo Gadomiec	8
17	Helenowo Nowe	18
18	Helenowo Stare	25
19	Janin	1
20	Józefowo	14
21	Karbówko	2
22	Karwacz	96

23	Kijewice	18
24	Klewki	39
25	Księstwo	1
26	Kuskowo	10
27	Leszno	171
28	Lisiogóra	20
29	Mchowo	86
30	Mchówko	23
31	Mirów	12
32	Nowa Krępa	8
33	Obrąb	89
34	Oględa	37
35	Osówiec Kmiecy	24
36	Osówiec Szlachecki	30
37	Patołęka	3
38	Polny Młyn	10
39	Sątrzaska	34
40	Sierakowo	59
41	Stara Krępa	54
42	Szla	71
43	Święte Miejsce	2
44	Trzcianka	9
45	Wandolin	6
46	Wielodróż	81
47	Wygoda	10
48	Wyrąb Karwacki	21
49	Zakocie	10
50	Zawadki	11
		1709

Źródło: Urząd Gminy Przasnysz.

3.5. Zasoby przyrody

KRAJOBRAZ, RZEŹBA TERENU

Zgodnie z podziałem fizycznogeograficznym Polski Jerzego Kondrackiego gmina Przasnysz położona jest w prowincji Niż Środokowoeuropejski (31), podprowincji Niziny Środkowopolskie (318), makroregion Nizina Północnomazowiecka (318.6), Mezoregion Wysoczyzna Ciechanowska (318.64) i Wzniesienia Mławskie (318.63). Obszar mezoregionu, na którym położona jest znaczna większość obszaru gminy Przasnysz, charakteryzuje się równinną rzeźbą terenu, gdzie wysokość bezwzględna waha się od 110 do 120 m n.p.m. Najwyższym punktem jest miejsce w okolicy Sątrzaski (132 m n.p.m.). Najniższe natomiast

znajduje się w dolinie rzeki Węgierki na wysokości 101 m n.p.m. Spadki terenu nie przekraczają w tym miejscu 5%. Płaskorówninny obszar jest korzystny dla użytkowania rolniczego. Wysoczyzna otoczona jest od północy Wzniesieniami Mławskimi, od wschodu Równiną Kurpiowską oraz Doliną Dolnej Narwi, od południa Kotliną Warszawską, zaś od zachodu Równiną Raciąską i doliną Wkry. Rzeka Orzyc spływa z Równiny Kurpiowskiej, przecinając Wysoczyznę Ciechanowską w kierunku południowym i dociera do Narwi. Rzeka Węgierka przecinająca wysoczyznę ze wschodu na zachód, płynie doliną o łagodnych zboczach ze słabo zaznaczonym tarasem zalewowym. Z kolei tereny położone w granicach drugiego mezoregionu –Wzniesień charakteryzują się bardziej zróżnicowaną rzeźbą. Morenową wysoczyznę, na której wyróżnia się obecność dwóch wałów. Najwyższym punktem są okolice w rejonie Góry Osowieckiej, zlokalizowane na wysokości 184, 8 m n.p.m. Spadki terenu są większe niż na terenach położonych na Wysoczyźnie Ciechanowskiej i przekraczają 10%.

GLEBY, ZASOBY SUROWCÓW MINERALNYCH I ICH WYDOBYCIE

„Największy udział na terenie gminy Przasnysz mają gleby brunatne obejmujące 59, 8% obszaru. Wytworzyły się z piasków słabo gliniastych, gliniastych, nagli nowych i piasków luźnych. Gleby brunatne wyługowane zajmują największe powierzchnie w południowo-wschodniej części opracowywanego terenu, pozostałe gleby brunatne występują w części południowej i zachodniej. 23,2% udziałów w strukturze gleb gminy mają czarne ziemie zdegradowane i właściwe wytworzone z glin częściowo spiaszczonych lub glin całkowitych. Czarne ziemie zlokalizowane są w południowej i południowo-zachodniej części obszaru. Gleby pseudobielicowe obejmują 16% obszaru i występują głównie w części środkowej gminy. Gleby te powstały z glin zwałowych, piasków naglinowych oraz naiłowych. Najmniejszą powierzchnię zajmują gleby murszowe 2,8%.

Na terenie gminy Przasnysz znajdują się cztery udokumentowane złoża kopalin:

- Mchowo I – aktywne złoże piasku, położone na obszarze 6, 35 ha, wydobywane odkrywkowo w systemie eksploatacji ścianowym, stratygrafia stropu: czwartorzęd, maksymalna głębokość spągu 15 m. Data rozpoczęcia eksploatacji 02.01.2010 r. Kierunek rekultywacji po zamknięciu złoża - rolniczy.
- Osówiec Szlachecki – złoże piasku, wydobywane odkrywkowo w systemie eksploatacji ścianowym, stratygrafia stropu: czwartorzęd, maksymalna głębokość spągu 18, 30 m. Kierunek rekultywacji po zamknięciu złoża - rolniczy.
- Smoleń Trzcianka – aktywne złoże piasku ze żwirem, położone na obszarze 2, 84 ha, wydobywane odkrywkowo w systemie eksploatacji ścianowym, stratygrafia stropu: czwartorzęd. Data rozpoczęcia eksploatacji 01.01.1988r. Kierunek rekultywacji po zamknięciu złoża - leśny.
- Romany – Janowięta II – aktywne złoże piasków budowlanych wydobywane odkrywkowo, położone na obszarze 6, 29 ha wydobywane okresowo w systemie ścianowym, stratygrafia stropu: czwartorzęd – plejstocen. Data rozpoczęcia

eksploatacji 02.01.2002 r. Kierunek rekultywacji – rolniczo-leśny"[9] (teren gminy Przasnysz i Krzynowłoga Mała).

KLIMAT

Gmina Przasnysz leży w strefie klimatu przejściowego. Charakteryzuje się on dużą zmiennością typów pogody w ciągu roku. Klimat tego regionu charakteryzuje się dużymi rocznymi amplitudami temperatury powietrza, krótką, późną wiosną, stosunkowo długim i ciepłym latem oraz długą i chłodną zimą z trwałą pokrywa śnieżną. Średnia roczna temperatura powietrza na terenie gminy wynosi 7, 5°C. Najzimniejszym miesiącem jest styczeń (ok. -2, 5°C), zaś najcieplejszym – lipiec (18, 5°C). Przez około 38 dni w miesiącach wiosenno-letnich, temperatura powietrza przekracza 25°C.[10]

WARUNKI WODNE

„Obszar gminy Przasnysz położony jest w obrębie zlewni rzeki Węgierki, która jest dopływem Orzyca należącego do zlewni rzeki Narew. W dolnym odcinku rzeki, dolinki boczne składają się z licznych meandrów oraz oczek wodnych, co powoduje, że są to tereny podmokłe i zabagnione. W celu poprawy warunków produkcji rolniczej zmeliorowano głównie południowo-zachodnią i zachodnią część gminy. System melioracyjny obejmuje ok. 44% powierzchni gminy. Na terenie gminy występują również stawy - zbiorniki wodne niezwiązane z rzekami. W miejscowości Karwacz na rzece Morawce zlokalizowany jest zbiornik retencyjny o powierzchni 10,2 ha. Jest on przeznaczony na cele rekreacyjne oraz rolne – pełni funkcję nawadniania podsiąkowego. W obrębie gminy wody wgłębne występują w utworach wodonośnych trzeciorzędu i czwartorzędu. Podstawowe znaczenie ma poziom czwartorzędowy, ze względu na największe zasoby, najłatwiejszą ich odnawialność, a także najpłytsze występowanie. Charakteryzuje się zmienną głębokością występowania (50–150 m), jak również różną miąższością, wydajnością uzyskiwaną z poszczególnych ujęć oraz zróżnicowanym stopniem izolacji. Wody podziemne są źródłem dobrej jakości wody na potrzeby ludności (cele konsumpcyjne oraz potrzeby gospodarcze)."[11]

TERENY ZIELENI, W TYM LASY, WALORY PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWE ORAZ OBSZARY I OBIEKTY CHRONIONE

Analizowany obszar został dosyć silnie przekształcony, co związane było z rozwojem rolnictwa, które przyczyniło się przede wszystkim do spadku lesistości gminy. W większości lasy znajdujące się na terenie gminy są sztucznymi nasadzeniami (ich wiek nie przekracza 50 lat), naturalne kompleksy leśne prawie się nie zachowały.

[9] Prognoza oddziaływania na środowisko do projektu zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Przasnysz.
[10] Ibidem.
[11] Ibidem.

W pobliżu obszaru opracowania zlokalizowana jest ostoja ptasia w sieci NATURA 2000 (Dolina Omulwi i Płodownicy – kod obszaru PLB 140005) oraz Puszcza Kurpiowska będąca obszarem węzłowym ECONET-PL. Planowane jest włączenie do programu ESOCH dopływów Narwi w obrębie powiatu oraz terenów leśnych Puszczy Kurpiowskiej. Trwa również drugi etap prac utworzenia Kurpiowskiego Parku Krajobrazowego, co dodatkowo wzmocni przyrodnicze znaczenie terenu.

Najbliżej gminy zlokalizowany jest Krośnicko-Kosmowski Obszar Chronionego Krajobrazu. Od strony wschodniej Przasnysz graniczy z gminą Jednorożec, w obrębie której zlokalizowany jest obszar Natura 2000, obejmujący specjalne obszary ochrony siedliskowej Zachodnio kurpiowskie Bory Sasankowe (PLH 140052) oraz fragment obszaru Natura 2000 ustanowionego w celu specjalnej ochrony ptaków - Dolina Omulwi i Płodownicy (PLB 140005). Poza granicą powiatu na terenie powiatu makowskiego od strony wschodniej Przasnysza, zlokalizowany jest rezerwat przyrody Zwierzyniec. Ponadto cały powiat przasnyski jest położony w regionie Zielonych Płuc Polski.

W północnej części gminy Przasnysz występuje korytarz ekologiczny północny centralny (Lasy Przasnyskie) łączący Europejską Sieć Ekologiczną Natura 2000 oraz obszar węzłowy o znaczeniu międzynarodowym Puszcza Kurpiowska (22M) sieci ECONET Polska. Dodatkowo, doliny rzek Węgierka i Morawka mogą stanowić korytarze ekologiczne o znaczeniu regionalnym.

W rejestrze pomników przyrody Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Warszawie (stan na VI 2013 r.) znajdują się trzy pomniki przyrody zlokalizowane na obszarze gminy Przasnysz, są to:

- lipa drobnolistna w Dębinach, działka ew. nr 90 (obwód 280 cm),
- dąb szypułkowy w Karwaczu, działka ew. nr 362, teren parku podworskiego (obwód 303 cm),
- dąb szypułkowy w Karwaczu, działka ew. nr 2279/2, teren parku podworskiego (obwód 279 cm)."[12]

3.6. Zabytki

Tabela 16. Wykaz zabytków wpisanych do rejestru gminnego.

Lp.	Miejscowość	Obiekt/zespół	Rejestr
1	Bartniki	cmentarz z I wojny światowej żołnierzy niemieckich i rosyjskich	
2	Bogate	zespół sakralny	A-402, 10.03.1962
3	Bogate	a) kościół parafialny	A-402, 10.03.1962
4	Bogate	b) dzwonnica	A-402, 10.03.1962

[12] Ibidem

5	Bogate	c) cmentarz przykościelny	A-402, 10.03.1962
6	Bogate	Cmentarz parafialny rzymskokatolicki	
7	Bogate	oficyna	A-403,10.03.1962
8	Bogate	resztki parku dworskiego	
9	Helenowo Stare	cmentarz z I wojny światowej żołnierzy rosyjskich	
10	Karwacz	założenie dworsko- parkowe	
11	Karwacz	a) dwór	A-522, 23.12.1985
12	Karwacz	b) park dworski	A-522, 10.09.1984
13	Leszno	Cmentarz wojenny z I wojny światowej żołnierzy niemieckich	
14	Leszno	park dworski	A-616, 24.10.1995
15	Mchówko	resztki parku dworskiego	
16	Obrąb	dwór	A-457,24.09.1980
17	Obrąb	park dworski	A-457, 24.09.1980 i 27.01.1984
18	Przyjmy	cmentarz epidemiczny	
19	Sątrzaska	park dworski	
20	Święte Miejsce	kościół parafialny	A-459, 07.07.1981
21	Święte Miejsce	kapliczka	A-633, 12.12.1981
22	Święte Miejsce	plebania drewniana	
23	Święte Miejsce	Cmentarz parafialny rzymskokatolicki	
24	Gostkowo, Leszno	Mławska Kolej Dojazdowa w granicach Gminy Przasnysz	

Źródło: Urząd Gminy Przasnysz.

4. Założenia LPR

4.1. Obszar zdegradowany, podobszary rewitalizacji i metodyka ich wyznaczania

W celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego i podobszarów rewitalizacji na terenie Gminy Przasnysz przeanalizowano dane dla poszczególnych miejscowości gminy pod względem wskaźników dotyczących sfery społecznej:

Sfera społeczna:

a) Liczba świadczeń społecznych na 1000 mieszkańców;
b) Liczba bezrobotnych na 1000 mieszkańców;
c) Liczba zdarzeń (wykroczeń, kolizji drogowych, wypadków drogowych na 1000 mieszkańców;
d) Alkoholizm - Liczba osób objętych pomocą psychologa na 1000 mieszkańców;
e) Alkoholizm - Liczba wniosków do leczenia na 1000 mieszkańców;

Fundamentem diagnozy mającej na celu wyłonienie obszaru zdegradowanego jest przede wszystkim identyfikacja negatywnych zjawisk społecznych. Ponadto konieczne jest występowanie na obszarze co najmniej jednego z negatywnych zjawisk: gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych.

Ze względu na brak miarodajnych danych nt. przekroczenia standardów jakości środowiska, w analizie nie uwzględniono danych dotyczących negatywnych zjawisk środowiskowych.

W wyniku przeprowadzonej analizy jako obszary zdegradowane, w których przynajmniej 3 analizowane wskaźniki są na poziomie gorszym niż średnia w gminie, wskazano 16 miejscowości.

Obszary, na których występuje największa koncentracja zjawisk kryzysowych (podobszary rewitalizacji) w gminie to miejscowości: Bartniki, Bogate, Golany, Gostkowo, Karwacz, Nowa Krępa, Szla. Na terenach tych 4 lub 5 powyższych wskaźników jest gorsza od średniej dla gminy.

Tabela 17. Analiza wskaźnikowa miejscowości gminy Przasnysz.

Lp.	Nazwa miejscowości	Mieszkańcy ogółem	Alkoholizm - psycholog	Liczba osób objętych pomocą psychologa. na 1000 mieszkańców	Alkoholizm - Ilość wniosków do leczenia	Liczba wniosków do leczenia na 1000 mieszkańców	Wykroczenia	Kolizje drogowe	Wypadki drogowe	Liczba zdarzeń na 1000 mieszkańców	Bezrobotni	Liczba bezrobotnych na 1000 mieszkańców	Świadczenia społeczne	Świadczenia społeczne na 1000 mieszkańców	Liczba wskaźników
1	Annopol	94		0,00	1	10,64	0	0	0	0,00	6	63,83	54	574,47	3
2	Bartniki	426	3	7,04	5	11,74	5	4	2	25,82	46	107,98	207	485,92	5
3	Bogate	544	2	3,68	3	5,51	6	4	2	22,06	35	64,34	116	213,24	4
4	Brzezice	20		0,00		0,00	0	0	0	0,00		0,00	6	300,00	0
5	Cegielnia	52		0,00		0,00	0	0	0	0,00	5	96,15	32	615,38	2
6	Cierpigórz	43		0,00		0,00	0	0	0	0,00		0,00	3	69,77	0
7	Dębiny	70		0,00		0,00	0	2	0	28,57	4	57,14	2	28,57	1
8	Dobrzankowo	412	2	4,85	2	4,85	6	5	4	36,41	22	53,40	109	264,56	3
9	Emowo	76		0,00		0,00	3	0	0	39,47	1	13,16	18	236,84	1
10	Fijałkowo	80		0,00	2	25,00	1	0	0	12,50	4	50,00	17	212,50	1
11	Frankowo	25		0,00		0,00	0	0	0	0,00	2	80,00	17	680,00	2
12	Golany	159	1	6,29	1	6,29	1	1	2	25,16	13	81,76	36	226,42	4
13	Gostkowo	292	1	3,42	2	6,85	2	2	2	20,55	18	61,64	60	205,48	4
14	Góry Karwackie	73		0,00		0,00	0	0	0	0,00	3	41,10	22	301,37	1
15	Grabowo	121	1	8,26	1	8,26	1	0	0	8,26	5	41,32	51	421,49	3
16	Helenowo Gadomiec	34		0,00		0,00	0	0	0	0,00	3	88,24	2	58,82	1
17	Helenowo Nowe	73		0,00	1	13,70	0	1	0	13,70	3	41,10	16	219,18	1
18	Helenowo Stare	100	1	10,00		0,00	0	0	0	0,00	10	100,00	44	440,00	3
19	Janin	6		0,00		0,00	0	0	0	0,00		0,00	0	0,00	0
20	Józefowo	66		0,00		0,00	0	0	0	0,00	4	60,61	68	1030,30	2
21	Karbówko	4		0,00		0,00	0	0	1	250,00		0,00	1	250,00	1
22	Karwacz	442	2	4,52	1	2,26	8	2	1	24,89	32	72,40	231	522,62	4
23	Kijewice	97		0,00		0,00	0	0	0	0,00	3	30,93	17	175,26	0

24	Klewki	161		0,00		0,00	0	4	1	31,06	6	37,27	19	118,01	1
25	Księstwo	9		0,00		0,00	0	0	0	0,00		0,00	1	111,11	0
26	Kuskowo	30		0,00		0,00	0	0	1	33,33	1	33,33	6	200,00	1
27	Leszno	739		0,00	2	2,71	4	4	0	10,83	35	47,36	220	297,70	0
28	Lisiogóra	105	2	19,05		0,00	0	0	0	0,00	6	57,14	30	285,71	1
29	Mchowo	393	1	2,54	2	5,09	2	4	0	15,27	11	27,99	124	315,52	1
30	Mchówko	107		0,00		0,00	0	1	0	9,35	7	65,42	40	373,83	2
31	Mirów	56		0,00		0,00	0	0	0	0,00	1	17,86	13	232,14	0
32	Nowa Krępa	34	1	29,41	1	29,41	1	0	0	29,41	4	117,65	13	382,35	5
33	Obrąb	392	1	2,55	1	2,55	1	1	0	5,10	30	76,53	173	441,33	2
34	Oględa	180		0,00		0,00	1	0	0	5,56	7	38,89	67	372,22	1
35	Osówiec Kmiecy	115	1	8,70	3	26,09	0	0	0	0,00	6	52,17	43	373,91	3
36	Osówiec Szlachecki	169		0,00		0,00	5	0	0	29,59	6	35,50	92	544,38	2
37	Patołęka	15		0,00		0,00	0	0	0	0,00	1	66,67	15	1000,00	2
38	Polny Młyn	59		0,00		0,00	0	0	0	0,00		0,00	2	33,90	0
39	Sątrzaska	171		0,00	2	11,70	0	0	0	0,00	12	70,18	65	380,12	3
40	Sierakowo	236		0,00	2	8,47	12	3	2	72,03	14	59,32	65	275,42	3
41	Stara Krępa	226	1	4,42		0,00	3	0	0	13,27	14	61,95	109	482,30	3
42	Szla	350	2	5,71	1	2,86	4	4	3	31,43	23	65,71	138	394,29	4
43	Święte Miejsce	13		0,00		0,00	0	1	2	230,77		0,00	12	923,08	2
44	Trzcianka	25		0,00		0,00	0	0	0	0,00	2	80,00	7	280,00	1
45	Wandolin	31		0,00		0,00	0	0	0	0,00	3	96,77	19	612,90	2
46	Wielodróż	307		0,00	2	6,51	4	0	0	13,03	20	65,15	74	241,04	2
47	Wygoda	42		0,00		0,00	0	0	0	0,00	3	71,43	2	47,62	1
48	Wyrąb Karwacki	121	3	24,79		0,00	1	1	0	16,53	9	74,38	81	669,42	3
49	Zakocie	54		0,00		0,00	2	4	1	129,63	2	37,04	30	555,56	2
50	Zawadki	53		0,00		0,00	0	1	0	18,87	2	37,74	8	150,94	0
		7502	25	3,33	35	4,67	73	49	24	19,46	444	59,18	2597	346,17	

Ww. podobszary rewitalizacji stanowią 17,44 % powierzchni gminy (powierzchnie poszczególnych podobszarów rewitalizacji wskazuje poniższa tabela), a zamieszkuje je 2247 mieszkańców, co stanowi 29,95% ludności gminy Przasnysz.

Tabela 18. Powierzchnie podobszarów rewitalizacji.

Miejscowość	Powierzchnia miejscowości [ha]
Bartniki	667,54
Bogate	582,31
Golany	441,28
Gostkowo	607,01
Karwacz	538,30
Nowa Krepa	20,44
Szla	307,93
Razem	3164,81

Źródło: Urząd Gminy Przasnysz.

Przez teren gminy przebiega torowisko wąskotorowe Mławskiej Kolei Dojazdowej, wpisanej jest do rejestru mazowieckiego konserwatora zabytków. Turystyczny charakter kolejki stanowi duży potencjał rozwojowy dla terenów zdegradowanych. Dlatego też renowacja kolejki i rewitalizacja terenów, przez który ona przebiega, została uznana jako przedsięwzięcie rewitalizacyjne planowane do realizacji poza obszarem rewitalizacji, co zgodne jest z ustawą o rewitalizacji. Kolejka wąskotorowa jest obiektem liniowym i dlatego uzasadnione jest zrealizowanie przedsięwzięcia pn. „Rozwój aktywności społecznej i turystyki poprzez promocję dziedzictwa kulturowego i historycznego oraz zagospodarowanie terenów atrakcyjnych turystycznie" na całej linii kolejki przebiegającej przez teren gminy Przasnysz (miejscowości Gostkowo i Leszno). Zachowanie zabytkowego układu przestrzennego i elementów zabytkowych kolejki zgodne jest z Opinią Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

4.2. Wizja i cele rewitalizacji

Wizja i cele rewitalizacji

Wizja realizacji *Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017–2023* to oczekiwany obraz Gminy Przasnysz, w tym w szczególności obszaru zdegradowanego, jaki społeczność lokalna chciałaby osiągnąć po wdrożeniu *LPR*. Aby określić ten obraz trzeba odpowiedzieć na pytanie: Co chcemy zmienić naszymi działaniami? Można wówczas określić główne kierunki zmian, jak lepsza przyszłość, godniejsze warunki mieszkania, pracy i wypoczynku, brak znaczących dysproporcji w granicach Gminy. Jednym z podstawowych założeń rewitalizacji, jest ożywianie obszarów będących w stagnacji. Ożywianie w znaczeniu wyrównywania. Celem jest takie wsparcie obszarów będących

w sytuacji kryzysowej, aby obszar całej gminy mógł rozwijać się równomiernie dla korzyści wszystkich mieszkańców.

Wizja taka to pewnego rodzaju zobowiązanie na przyszłość, które nie tylko wskazuje dalekosiężne cele i motywuje całą społeczność lokalną do wspólnej pracy, ale również pozwala wyznaczyć Cel strategiczny i Cele szczegółowe. Służą one uporządkowaniu działań. Suma Celów szczegółowych tworzy zdefiniowany nadrzędny Cel strategiczny.

Cele szczegółowe określono na podstawie przeprowadzonych analiz, w zgodzie ze Strategią Rozwoju Gminy Przasnysz na lata 2015 – 2023, w oparciu o doświadczenie i wiedzę specjalistyczną, a także kierując się potrzebami lokalnej społeczności wynikającymi z konsultacji społecznych. Dla każdego z celów szczegółowych określono główne działania o największym potencjale oddziaływania i odpowiadające im przedsięwzięcia rewitalizacyjne.

W ten sposób zapewni się elastyczność postępowania na poziomie konkretnych działań, przy jednoczesnym respektowaniu nadrzędnego **Celu strategicznego**:

Poprawa jakości życia mieszkańców i prowadzenia działalności gospodarczej, w tym rolniczej na obszarach zdegradowanych Gminy.

Cele szczegółowe

Cel szczegółowy 1. Aktywizacja społeczno-gospodarcza mieszkańców (CS1)

Główne działania:

1. Rozwój różnych form działalności społecznej skierowanej do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;
2. Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem;
3. Tworzenie warunków przyjaznych dla rozwoju istniejących przedsiębiorców i powstawania nowych;
4. Zaangażowanie społeczności lokalnej przy projektowaniu i pielęgnowaniu przestrzeni wspólnych oraz tworzenie miejsc potrzebnych i atrakcyjnych dla mieszkańców;
5. Poprawa warunków dla rozwoju przedsiębiorczości, przede wszystkim dla rozwoju lokalnego handlu detalicznego, rzemiosła i gastronomii oraz funkcji usługowych, również z sektora kultury i turystyki.
6. Tworzenie uwarunkowań do rozwoju oddolnych inicjatyw gospodarczych, m.in. w formie targowisk, festynów, jarmarków, wystaw i innych.

Cel szczegółowy 2. Poprawa infrastruktury socjalnej i oferty spędzania czasu wolnego (CS2)

Główne działania:

1. Wzmocnienie oferty spędzania czasu wolnego, w szczególności dzieci, młodzieży i seniorów;
2. Pomoc osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym;
3. Przeciwdziałanie przejawom patologii społecznych i wykluczeniu społecznemu;
4. Poprawa stanu infrastruktury społecznej, w tym mieszkań socjalnych.

Cel szczegółowy 3. Rozwój infrastruktury służącej poprawie jakości życia i pracy mieszkańców gminy (CS3)

Główne działania:

1. Dbałość o dziedzictwo kulturowe
2. Zachowanie, rewaloryzacja i modernizacja substancji budowlanej, szczególnie o znaczeniu historycznym, architektonicznym, przestrzenno-funkcjonalnym (renowacja i modernizacja zabytkowych obiektów; rewitalizacja obszaru i zagospodarowanie infrastruktury kolejki wąskotorowej).;
3. Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej (uzupełnienie sieci kanalizacyjnej);
4. Budowa i rozwój infrastruktury turystyczno - rekreacyjnej (budowa ścieżek rowerowych i małej infrastruktury turystycznej; utworzenie, oznakowanie szlaków turystycznych: pieszych i rowerowych);
5. Rozwój infrastruktury mieszkaniowej, edukacyjnej, kulturalnej, sportowo-rekreacyjnej;
6. Poprawa warunków działalności obiektów użyteczności publicznej;
7. Utworzenie miejsc spotkań, wypoczynku i rekreacji.

Przedsięwzięcia zaplanowane i zrealizowane w ramach tak postawionych celów pozwolą na osiągnięcie zamierzonych rezultatów jakimi są:

- Zmniejszenie natężenia problemów społecznych;
- Rozwój gospodarczy;
- Wzrost aktywności społecznej mieszkańców;
- Rozwój oferty kulturalnej i zagospodarowania wolnego czasu;
- Poprawa jakości przestrzeni publicznej;
- Zmniejszenie dysproporcji w rozwoju poszczególnych obszarów gminy.

4.3. Mechanizmy integrowania działań

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023 zapewnia mechanizmy komplementarności między poszczególnymi przedsięwzięciami i projektami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarach rewitalizacji. Umożliwia realizację przedsięwzięć kompleksowych, mających wpływ na szerokie spektrum życia na wskazanych obszarach.

Zakłada się komplementarność:

- problemową - realizacja przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych służących poprawie sytuacji na obszarze rewitalizacji;
- przestrzenną - realizacja na terenie zdegradowanym;
- finansową - zapewnione zostanie współfinansowanie przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych z różnych źródeł finansowania;
- strategiczną - przedsięwzięcia i projekty będą uzupełniać działania zmierzające do realizacji założeń strategii rozwoju gminy.

5. Nawiązanie do dokumentów strategicznych

Strategia Rozwoju Gminy Przasnysz na lata 2015-2023

W *Strategii Rozwoju Gminy Przasnysz na lata 2015-2023* określona została wizja, misja, wyznaczone zostały obszary rozwoju, cel główny, obszary i cele strategiczne, a także zadania do realizacji. Wytyczone obszary rozwoju znajdują swoje odzwierciedlenie w przeprowadzonej analizie zależności pomiędzy silnymi i słabymi stronami oraz szansami i zagrożeniami rozwoju gminy. *Strategia Rozwoju Gminy Przasnysz na lata 2015-2023* opracowana została na najbliższe 9 lat przy założeniu, że zadania z niej wynikające będą realizowane w latach 2015-2023.

Wizja gminy Przasnysz określa wyobrażenie wizerunku gminy jaki władze lokalne oraz ich partnerzy chcieliby osiągnąć za kilka lat, przy założeniu wystąpienia korzystnych uwarunkowań oraz wykorzystując możliwości płynące z posiadanego własnego potencjału. Wnioski płynące z analizy SWOT oraz wyników ankiet pozwoliły na opracowanie wizji rozwoju gminy Przasnysz do 2023 r. która brzmi:

Gmina Przasnysz sprzyjającym miejscem życia dla mieszkańców i przybywających turystów z nowoczesną infrastrukturą techniczną i społeczną, z bogatą ofertą imprez kulturalno-rozrywkowych, z rozwiniętą przedsiębiorczością i innowacyjnym rolnictwem.

Pomocne w realizacji wizji będzie osiągnięcie celu głównego, który brzmi:

Poprawa jakości życia mieszkańców i prowadzenia działalności gospodarczej, w tym rolniczej, na terenie gminy przez unowocześnienie infrastruktury technicznej i społecznej oraz wprowadzenie bogatej oferty kulturalno-rozrywkowej dla mieszkańców i turystów.

Dążąc do realizacji ww. celu głównego wyodrębniono cztery obszary i cele strategiczne, którym przyporządkowano cele operacyjne, a celom określone zadania.

Obszary strategiczne Gminy Przasnysz:

1. Infrastruktura techniczna
2. Turystyka
3. Przedsiębiorczość i rolnictwo
4. Kapitał społeczny

Ww. obszary rozwoju dotyczą całej gminy, w tym również obszarów zdegradowanych wskazanych w *Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023*. Realizacja *Strategii Rozwoju Gminy Przasnysz na lata 2015-2023* będzie więc miała bezpośredni wpływ na efekty realizacji *LPR*, jak również działania realizowane w ramach *LPR*, pomimo, że będą dotyczyć jedynie fragmentów gminy, będą sprzyjać realizacji wizji i celów gminy określonych w *Strategii Rozwoju Gminy Przasnysz na lata 2015-2023*.

Diagnoza *Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023* zawiera aktualne dane o sytuacji społeczno-gospodarczej gminy Przasnysz oraz wskazuje potrzeby rewitalizacyjne gminy, spójne z zapisami *Strategii Rozwoju Gminy Przasnysz na lata 2015-2023* oraz jej celami, takimi jak:

- Rozwój infrastruktury służącej poprawie jakości życia mieszkańców gminy;
- Zwiększenie atrakcyjności turystyczno – krajobrazowej gminy;
- Poprawa atrakcyjności inwestycyjnej i rozwój rolnictwa w gminie;
- Rozwój kapitału ludzkiego (w tym między innymi: Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych),

które zmierzają m.in. do wyprowadzenia obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysu, stworzenia warunków do ich dalszego rozwoju oraz są zgodne z koncepcją planowanych kierunków działań rewitalizacyjnych.

Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Przasnysz na lata 2015-2020

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Przasnysz na lata 2015–2020 jest wieloletnim dokumentem programowym, który ma ogromne znaczenie dla bezpieczeństwa społecznego mieszkańców gminy Przasnysz, a w szczególności grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. Przyjęcie przez Samorząd Gminy Przasnysz *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Przasnysz na lata 2015–2020* ma istotne znaczenie dla realizacji lokalnej polityki społecznej.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Przasnysz na lata 2015–2020 zorientowana jest na rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się pomocą społeczną w gminie oraz instytucjami działającymi w szerszym obszarze polityki, który obejmuje: edukację, politykę zdrowotną, bezpieczeństwo publiczne, pomoc niepełnosprawnym, zapobieganie wykluczeniu społecznemu, politykę równego statusu kobiet i mężczyzn. Działania będą kierowane głównie do środowisk, które pozostają na marginesie życia społecznego, wykluczonych społecznie lub zagrożonych tym zjawiskiem.

W *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Przasnysz na lata 2015–2020* określono poniższy cel główny w zakresie działań lokalnej polityki społecznej, który ma przede wszystkim pełnić funkcję informacyjną i motywacyjną:.

Rozwój systemowego podejścia do problemów społecznych, którego celem jest przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, podnoszenie jakości życia mieszkańców gminy Przasnysz.

Realizacji tak postawionego celu głównego będą służyć cele szczegółowe::

1. Rozwój zintegrowanego systemu pomocy rodzinom dotkniętym ubóstwem.
2. Aktywizacja osób bezrobotnych.
3. Rozwój zintegrowanego systemu przeciwdziałania uzależnieniom.

Cel główny *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Przasnysz na lata 2015–2020* wskazuje na 3 najważniejsze priorytety, w których zamiarze jest skoncentrowanie lokalnej polityki społecznej. Na szczególną uwagę zasługują rodziny dotknięte ubóstwem, bezrobociem czy uzależnieniami. System pomocy społecznej i system świadczeń musi być szczególnie wyczulony na ich sytuację materialną oraz pojawiającą się w nich uzależnienia, przemoc czy problemy opiekuńczo – wychowawcze, które często towarzyszą środowiskom uzależnionych, czy współuzależnionych. Poza wyżej wymienionymi problemami, na które system pomocy społecznej musi szczególnie zwrócić uwagę, pojawia się również kolejny ważny problem. Jest nim aktywizacja społeczności lokalnej w celu zdobywania nowych kompetencji i rozwoju zawodowego, jak i w zapobieganiu wykluczeniu społecznemu tj. izolacji społecznej szczególnie osób starszych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Przasnysz na lata 2015–2020 powstaje nie tylko w celu łagodzenia skutków trudnej, nie niosącej korzyści sytuacji bytowej klientów pomocy społecznej, ale również niwelowania podstawowych ich przyczyn. Realizacja *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Przasnysz na lata 2015–2020* przewiduje współpracę - partnerstwo różnych instytucji i organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy społecznej, a także instytucji działających w zakresie polityki społecznej.

Wyżej przedstawione cele *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Przasnysz na lata 2015–2020* są spójne z planowanymi w ramach *Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023* przedsięwzięciami.

Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2017-2019

Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2017-2019 opracowany został zgodnie z treścią Ustawy o Przeciwdziałaniu Narkomanii z dnia 29 lipca 2005 r. oraz założeniami Krajowego Programu Przeciwdziałania Narkomanii.

Program został opracowany przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w oparciu o diagnozę sytuacji w Gminie Przasnysz, której dokonał Pełnomocnik Wójta ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w okresie: kwiecień – czerwiec 2016 r.

Cel główny: Uświadomienie społeczeństwu, że popadnięcie w różnego rodzaju uzależnienia od środków psychoaktywnych to jedna z najbardziej radykalnych i bolesnych form degradacji człowieka.

Cele szczegółowe:

1. Zmniejszenie dostępu do wszelkich środków psychoaktywnych.
2. Zwiększenie świadomości młodzieży szkolnej, że uzależnienia powodują utratę wolności, degradację konstruktywnych więzi społecznych, wartości i miłości.
3. Przekazanie rodzicom wiedzy na temat uzależnień oraz wpływu alkoholu i narkotyków na życie w rodzinie.

4. Nabycie praktycznych umiejętności umożliwiających samostanowienie i obronę własnych praw.

Powyższe cele *Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2017-2019* są spójne z planowanymi w ramach *Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023* przedsięwzięciami.

6. Plan finansowy

Osiągnięcie efektów *Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023* wymaga doboru źródeł finansowania poszczególnych zadań. Podstawowym źródłem finansowania są środki pomocowe UE przeznaczone bezpośrednio na rewitalizację lub inne działania merytoryczne, pozytywnie wpływające na poprawę sytuacji na obszarze wsparcia. Zakłada się jednak możliwość angażowania środków pochodzących z różnorodnych źródeł finansowania, wykorzystywanych przez wielu Interesariuszy. Znaczącą wagę będą miały takie czynniki jak: własność, właściwości prawne podmiotów, dostępność i możliwość uruchomienia środków, możliwość zastosowania różnych instrumentów finansowych.

Konieczny jest monitoring źródeł finansowania, aktualnych możliwości oraz współpraca w budowaniu montażu finansowania przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych z Interesariuszami *LPR*. Niezbędna jest koordynacja możliwości korzystania ze środków pomocowych funduszy europejskich ze środkami dedykowanymi w ramach polityk sektorowych i instrumentów krajowych. Zasada dodatkowości przejawiać się będzie w elastycznym zaangażowaniu środków publicznych pochodzących z budżetu państwa, czy gminy, ale również budżetów osób fizycznych i osób prawnych uczestniczących w procesie rewitalizacji. W połączeniu z właściwym harmonogramem i logiką interwencji, zwiększa to szanse na powodzenie realizacji *Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023.*

Poniżej wymieniono przedstawicieli trzech sektorów, tj. publicznego, prywatnego i organizacji pozarządowych. Mogą oni uczestnicząc w procesie rewitalizacji występować zarówno w roli donatora jak i beneficjenta środków finansowych. Taki mechanizm ma pozytywny wpływ na funkcjonowanie systemu finansowania procesu rewitalizacji oraz poprawia efektywność i trwałości tego procesu.

Szacunkowy budżet *Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023* zakładający realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych wskazanych w LPR opiewa na kwotę 18.900.000,00 zł.

W ramach środków publicznych planuje się wykorzystanie środków:

- wspólnotowych:
  Podstawowym źródłem finansowania *Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023* są środki pomocowe na poziomie regionalnym pochodzące z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego alokowane w *Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020*. Na poziomie krajowym, duże znaczenie będzie miał natomiast *Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020*, gdzie współfinansowane mogą być projekty związane z termomodernizacją, remontami obiektów zabytkowych, transportem, czy ochroną środowiska naturalnego. Ponadto w sferze społecznej środki Europejskiego Funduszu Społecznego, w ramach *Programu Operacyjnego Wiedza*

Edukacja Rozwój, które przyczynią się do łagodzenia skutków bezrobocia, pobudzenia gospodarczego obszaru, prowadzenia działań z zakresu edukacji, opieki nad dziećmi czy aktywizacji seniorów.

- krajowych:
  Część środków finansowych pochodzących z budżetu państwa może zostać zaangażowana w formie wkładu krajowego w projekty współfinansowane ze środków pomocowych UE, inicjatyw Komisji Europejskiej i innych. Również dotacje, w ramach kierunkowych programów poszczególnych ministerstw, będą stanowić uzupełnienie finansowania działań rewitalizacyjnych.
- gminy Przasnysz:
  Zaangażowanie finansowe gminy Przasnysz w zadania związane z rewitalizacją, określone w Wieloletniej Prognozie Finansowej, będzie komplementarnym źródłem finasowania zadań. Obok inwestycji publicznych, lokalne środki gminy mogą stanowić, np. zabezpieczenie wkładu własnego w projektach zarówno społecznych jak i infrastrukturalnych realizowanych przez organizacje pozarządowe.

W ramach przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych planuje się wykorzystanie środków:

- osób fizycznych:
  Środki prywatne będą angażowane na obszarze wsparcia w różnym stopniu i czasie, trudnym od określenia na obecnym etapie przygotowywania *Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023*. Zaangażowanie środków prywatnych zależne będzie w dużej mierze od atrakcyjności inwestycyjnej obszaru oraz uwarunkowań formalnych i prawnych, jak również możliwości współfinansowania zadań środkami publicznymi.
- organizacji pozarządowych:
  Ważnym, z punktu widzenia efektów społecznych procesu rewitalizacji, jest kapitał, którym dysponuje lub który jest na ten cel pozyskiwany przez organizacje działające w ramach trzeciego sektora. Organizacje pozarządowe występujące w roli grantodawców mogą dysponować środkami publicznymi i prywatnymi. To źródło finansowania ma szczególne znaczenie m.in. dla nieformalnych grup społecznych. Przy pomocy niewielkich często środków finansowych pozyskiwanych w formie mikrograntów, np. przez grupy nieformalne, realizowane są małe projekty, spełniające konkretne oczekiwania, również wpisujące się w *LPR*.

7. System wdrażania, monitoringu i oceny LPR

7.1. Konsultacje społeczne

W trakcie prac nad *Lokalnym Programem Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023* przeprowadzono konsultacje społeczne na poszczególnych etapach jego opracowywania. Konsultowano projekt uchwały w sprawie przyjęcia *Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023.*

Konsultacje miały na celu poinformowanie mieszkańców o planowanych działaniach w ramach *Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023* oraz zebranie od uczestników propozycji i uwag dotyczących przedmiotowego projektu.

Konsultacje społeczne w zakresie projektu ww. uchwały, przeprowadzone zostały w dniach od 13 stycznia 2017 r. do 30 stycznia 2017 r. Informacja o konsultacjach społecznych zamieszczona była na stronie internetowej gminy Przasnysz (http://www.przasnysz.pl/), jak również się na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej oraz udostępnione w siedzibie Urzędu Gminy Przasnysz.

Konsultacje odbyły się w formie:

- zbierania uwag i opinii w formie papierowej i elektronicznej;
- spotkania dotyczącego *Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017–2023*, które odbyło się w dniu 17 stycznia 2017 r. o godz. 10.00 w sali konferencyjnej (I piętro), ul. Św. Stanisława Kostki 5, 06 - 300 Przasnysz;
- debaty dotyczącej *Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017–2023*, która odbyła się w dniu 27 stycznia 2017 r. o godz. 10.00 w sali konferencyjnej (I piętro), ul. Św. Stanisława Kostki 5, 06 - 300 Przasnysz;
- ankiet składanych w formie papierowej i elektronicznej.

Na spotkanie i debatę zaproszone zostały (poprzez: ogłoszenia, informację prasową, informację na stronie internetowej i biuletynie informacji publicznej):

- organizacje pozarządowe i podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t. j. Dz. U. z 2016 r., poz. 1817 z późn. zm.) mające swoją siedzibę na terenie Gminy Przasnysz i prowadzące działalność na terenie Gminy Przasnysz;
- mieszkańcy Gminy Przasnysz;
- mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczystych nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe;
- podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą;
- podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;
- jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne;

- organy władzy publicznej;
- inne podmioty realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

Udział miał formę otwartą. Podczas spotkania i debaty wyjaśniono i przedstawiono w formie prezentacji multimedialnej podstawowe zagadnienia oraz założenia dotyczące rewitalizacji, omówiono definicję obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w oparciu o ustawę o rewitalizacji, a także diagnozę społeczno-gospodarczą i przestrzenną gminy Przasnysz obrazującą zróżnicowanie wewnątrz gminne zjawisk, procesów i problemów poszczególnych terenów. Wyczerpująco przedstawiono sposób wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oraz dokonano prezentacji wybranych obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji dla których sporządzony zostały *Lokalny Programem Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023*, jak również omówiono listy przedsięwzięć ujętych w *LPR*. Po zakończeniu prezentacji głos zabierały osoby z sali.

Zgodnie z listą obecności w konsultacjach uczestniczyło 20 osób (17 stycznia 2017 r.) i 17 osób (27 stycznia 2017 r.).

Uczestnikom zostały rozdysponowane ankiety konsultacyjne, których celem było pozyskanie ich opinii na temat *Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023*, a także formularze zgłaszania uwag. Ankiety konsultacyjne dostępne były również na stronie internetowej Urzędu Gminy Przasnysz, BIP Urzędu oraz w siedzibie Urzędu Gminy Przasnysz. Ogółem zebrano 48 ankiet, w których mieszkańcy wskazali największe problemy nurtujące gminę i odnieśli się do wizji gminy po realizacji *LPR*. Nie było uwag do samego dokumentu..

Powszechna akceptacja wskazanych w konsultacjach społecznych obszarów zdegradowanych i rewitalizacji wskazuje na dokonanie właściwego wyboru na etapie diagnozy i przygotowania projektu uchwały.

W toku konsultacji społecznych Gmina Przasnysz wystąpiła również do szeregu instytucji z prośbą o zaopiniowanie projektu *Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023.* Informacje dotyczące tej kwestii zebrane zostały w poniższej tabeli.

Tabela 19. Zestawienie opinii.

1. Zarząd Powiatu Przasnyskiego	
2. Zarząd Województwa Mazowieckiego	Opinia pozytywna
3. Wojewoda Mazowiecki	
4. Wojewódzki Sztab Wojskowy	Opinia pozytywna.
5. Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego	
6. Wojewódzka Komenda Policji w Radomiu	
7. Nadwiślański Oddział Straży Granicznej	Opinia pozytywna
8. Szefostwo Służby Ruchu Lotniczego Sił Zbrojnych RP, Wydział Lotniskowy	Nie zgłoszono uwag ani zastrzeżeń.

9. Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Przasnyszu	Opinia pozytywna.
10. Mazowiecki Wojewódzki Inspektor Sanitarny Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Warszawie	
11. Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Warszawie	Zalecenia do umieszczenia w LPR: - w przypadku przebudowy lub likwidacji urządzeń melioracji wodnych szczegółowych, należy uwzględnić występowanie na tym terenie ewentualnych podtopień, - wszystkie planowane zamierzenia na obszarach objętych PLR nie mogą pogorszyć funkcjonowania istniejących urządzeń melioracji wodnych, - na przebudowę urządzeń wodnych, na podstawie art. 37 pkt 2 i art. 122 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne)Dz. U. z 2015 r. poz. 469 z późn. zm.), konieczne jest uzyskanie pozwolenia wodnoprawnego.
12. Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Przasnyszu	
13. Powiatowy Zarząd Dróg w Przasnyszu	Opinia pozytywna.
14. PGE Dystrybucja S.A. Oddział Warszawa	
15. Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A. Odział w Warszawie	Bez uwag.
16. PKP Polskie Linie Kolejowe S.A.	Bez uwag.
17. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie Wydział Spraw Terenowych I w Ostrołęce	
18. Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków w Warszawie Delegatura w Ostrołęce	Brak szczegółowego omówienia w dokumencie zasobów dziedzictwa kulturowego. Wskazanie na realizację przedsięwzięcia związanego z zagospodarowaniem kolejki wąskotorowej na całej linii kolejki przebiegającej przez teren gminy. Uwzględnienie i dołączenie do przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych założenia dworsko-parkowego w Obrębie.
19. Okręgowy Urząd Górniczy w Warszawie	Odmowa wszczęcia postępowania ze względu na fakt, że tereny objęte LPR nie są terenami

	górniczymi w rozumieniu ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze
20. Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie, Biuro Geologa Wojewódzkiego	
21. Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie	Nie wniesiono zastrzeżeń.
22. Ministerstwo Zdrowia	Brak opinii nie względu na brak uzdrowiskowego charakteru planowanych przedsięwzięć.
23. Regionalny Dyrektor Lasów Państwowych w Olsztynie	Brak opinii ze względu na fakt nie obejmowania przez program rewitalizacji gruntów Skarbu Państwa, będących w trwałym zarządzie Lasów Państwowych.

Źródło: Urząd Gminy Przasnysz.

7.2. Wdrażanie

Najważniejszym etapem wdrażania *Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023* będzie jego przyjęcie stosowną uchwałą Rady Gminy Przasnysz. W przypadku stwierdzenia konieczności uaktualnienia, uzupełniania lub modyfikacji *LPR*, wprowadzenie jakichkolwiek zmian do uchwalonego już dokumentu będzie wiązało się z koniecznością przyjęcia odpowiedniej uchwały przez Radę Gminy Przasnysz. Wszelkie dokumenty związane z ewaluacją, sprawozdawczością z realizacji inwestycji oraz sprawozdawczością okresową z realizacji *LPR* będą adresowane do Rady Gminy Przasnysz.

System wdrażania *LPR* określa struktury zarządcze i organizacyjne *LPR* oraz przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych, co ułatwi działanie w trakcie jego wdrażania. Jest to konieczne również ze względu na możliwość zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych.

W realizacji poszczególnych przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych będą brały udział dwa typy podmiotów:

- zarządzające - jednostki zarządzające oraz koordynujące wdrażanie całości *LPR*, które równocześnie prowadzą ewaluację, monitoring oraz ocenę *LPR*,
- wykonawcze - jednostki odpowiedzialne za realizację poszczególnych przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych.

Szczególna rola w zarządzaniu *Lokalnym Programem Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023* przypada organom gminy i polega na jego ukierunkowaniu, uchwaleniu, kontrolowaniu i ocenie z punktu widzenia *Strategii Rozwoju Gminy Przasnysz na lata 2015-2023* oraz *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Przasnysz*

na lata 2015-2020. Jest to wyjątkowo istotne z uwagi na znaczenie realizacji *LPR* dla sprawnej implementacji pozostałych instrumentów rozwoju gminy, a także np. dla możliwości pozyskiwania środków z funduszy strukturalnych.

Wdrożenie *LPR* wymaga podejmowania szerokiego wachlarza różnorodnych działań o charakterze wykonawczym, tym samym stanowić będzie zadanie Urzędu Gminy Przasnysz. W ramach wdrażania *LPR* konieczna będzie:

- kontynuacja procesu planowania działań rewitalizacyjnych oraz możliwość pojawienia się nowych interesariuszy lub przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- realizacja *LPR*, w znaczeniu koordynacji i wsparcia przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych,
- kontrola przestrzegania zasad wdrożenia, wymagań wewnętrznych i zewnętrznych, a także spójności *LPR*,
- organizacja procesu promocji i komunikacji społecznej,
- monitoring i ocena,
- sprawozdawczość.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023 zapewnia mechanizmy komplementarności między poszczególnymi przedsięwzięciami i projektami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarach rewitalizacji. Umożliwia realizację przedsięwzięć kompleksowych, mających wpływ na szerokie spektrum życia na wskazanych obszarach.

Po uchwaleniu *LPR* powołany zostanie zespół / organ opiniodawczo - doradczy, który stanowić będzie forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, przeprowadzenia i oceny rewitalizacji. Zespół pełnić będzie także funkcję opiniodawczo-doradczą Wójta Gminy Przasnysz w sprawach obejmujących wdrażanie *LPR* oraz oceny przebiegu procesu rewitalizacji.

Ostatnim elementem prac w ramach *LPR* będzie opracowanie *Raportu z realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023*, podsumowującego cały proces rewitalizacji i wskazującego dalsze, ewentualne kierunki działań.

Za proces wdrażania i zarządzania *Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023* odpowiedzialni będą:

- Urząd Gminy Przasnysz,
- jednostki organizacyjne Urzędu Gminy Przasnysz,
- mieszkańcy obszarów rewitalizacji,
- przedsiębiorcy prowadzący działalność gospodarczą w granicach obszarów rewitalizacji;
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- organizacje pozarządowe oraz inne podmioty prowadzące działalność o charakterze
- społecznym,
- kościoły i związki wyznaniowe,
- inne podmioty zainteresowane procesem rewitalizacji.

Koordynatorem procesu rewitalizacji będzie specjalnie oddelegowana komórka organizacyjna Urzędu Gminy Przasnysz. Będzie ona odpowiadać za ocenę postępu realizacji i wdrażania poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz całego *LPR*. Wyznaczenie ww. komórki organizacyjnej do koordynowania procesem rewitalizacji wynika z faktu, że samorząd gminny zaangażowany będzie w wiele projektów rewitalizacyjnych, z których większość znajduje się na jego terenie

Do zadań ww. komórki organizacyjnej należeć będą zadania kluczowe z punktu widzenia wdrożenia *LPR*, w tym:

- nadzór nad opracowaniem *LPR*,
- przeprowadzenie naboru propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych;
- zaopiniowanie zgłoszonych przedsięwzięć rewitalizacyjnych;
- zbieranie danych niezbędnych do monitorowania i oceny *LPR*,
- promocja.

Wyznaczona komórka organizacyjna będzie współpracować w procesie zarządzania rewitalizacją z innymi właściwymi merytorycznie referatami Urzędu Gminy Przasnysz.

Koszty zarządzania *LPR* szacuje się na kwotę 80.000,00 zł w całym okresie realizacji.

7.3. Monitoring i ocena *LPR*

W celu zapewnienia należytej prawidłowości w realizacji *LPR* konieczne jest zastosowanie systemu jego monitorowania. Proces ten będzie polegał na systematycznym pozyskiwaniu i analizowaniu danych dotyczących poszczególnych wskaźników społeczno-ekonomicznych na terenach zdegradowanych oraz realizacji poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Analiza danych ilościowych i jakościowych umożliwi odpowiednio wczesne wykrywania niezgodności, a także umożliwi prewencję możliwych do przewidzenia komplikacji.

Wyróżnić należy dwie formy monitoringu, które znajdą zastosowanie w ocenie realizacji założeń *LPR*:

- Monitoring rzeczowy polegający na bieżącej kontroli przeprowadzanych w danym czasie zadań, pozyskiwaniu informacji nt. postępów w ich realizacji, zapewnieniu zgodności z założeniami *LPR*.
- Monitoring finansowy umożliwiający kontrolę finansowych aspektów inwestycji oraz zapewniający trwałość osiągniętych rezultatów. Dodatkowym efektem monitoringu finansowego będzie pomoc interesariuszom w uzyskaniu informacji nt. możliwych źródeł finansowania zewnętrznego inwestycji.

Wszystkie przedsięwzięcia rewitalizacyjne objęte będą jednakowym systemem ewaluacji. Odpowiedzialny za to będzie podmiot zarządzający w postaci organów gminy, a w

nim specjalnie oddelegowana komórka organizacyjna Urzędu Gminy Przasnysz. Monitoring *LPR* będzie dokonywany co do zasady raz w roku. Kontrola poprawności procesu rewitalizacji będzie odbywać się poprzez monitorowanie efektów i celów założonych we wdrażanych projektach. Wszystkie podmioty, których propozycje przedsięwzięć rewitalizacyjnych, zostaną wpisane do *LPR*, będą zobligowane do dostarczenia w określonym terminie informacji nt. stanu realizacji zgłoszonych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, na podstawie której tworzona będzie karta oceny realizacji przedsięwzięcia. Komórka organizacyjna Urzędu Gminy Przasnysz odpowiedzialna będzie za przygotowanie rocznego sprawozdania z monitoringu *LPR*. Sprawozdania te podlegać będą akceptacji przez Wójta Gminy Przasnysz. w sprawozdaniach analizie poddane zostaną wskaźniki wykorzystane do delimitacji oraz porównane ich wartości do stanu wyjściowego i stanu planowanego. Należy jednak mieć na uwadze, że na etapie aktualizacji LPR możliwe będzie włączanie do niego nowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, co będzie wiązać się z aktualizacją wartości wskaźników.

Po 2023 r., tj. roku zakończenia obowiązywania *LPR*, zostanie przeprowadzona kompleksowa ocena efektów realizacji *LPR*, porównanie osiągniętych wskaźników z prognozowanymi, a także zostaną podjęte kroki w celu wyznaczenie kierunków rewitalizacji na następne lata.

Przygotowany został wzór karty oceny realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, która będzie wypełniana przez poszczególne podmioty wykonawcze każdorazowo po zakończeniu realizacji przedsięwzięcia. Dzięki temu możliwe będzie skwantyfikowanie wskaźników z perspektywy pojedynczego przedsięwzięcia, co z kolei umożliwi opisanie i porównanie efektów w sposób jednoznaczny i przejrzysty. Mając do dyspozycji karty projektów, ocenić będzie można ich skuteczność. Wszystko to stanowić będzie punkt odniesienia w następnych latach procesu rewitalizacji, pozwoli nadać mu pożądany kierunek oraz uniknąć błędów dotychczas popełnionych.

Tabela 20. Karta oceny realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjnego (wzór).

Tytuł przedsięwzięcia	
Podmiot wykonawczy	
Lokalizacja	
Opis przedsięwzięcia	
Harmonogram realizacji	
Koszty i źródła finansowania	
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	

Wójt Gminy Przasnysz po zapoznaniu się z wynikami monitoringu będzie miał możliwość wprowadzenia autopoprawek do *LPR*. Jednocześnie przewiduje się możliwość aktualizowania listy podstawowych projektów i przedsięwzięć oraz pozostałych przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu uwzględnienia w *LPR* nowych projektów i przedsięwzięć zgłoszonych przez podmioty zainteresowane oraz doprecyzowania założeń pozostałych przedsięwzięć rewitalizacyjnych i uwzględnienia ich na liście podstawowych projektów i przedsięwzięć.

System monitorowania i oceny *Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023* przewiduje :

- ocenę poziomu realizacji wskaźników,
- analizę i ocenę stopnia realizacji przyjętych celów oraz adekwatność doboru do nich wskaźników,
- monitoring ogólnego poziomu rozwoju obszarów zdegradowanych,
- analizę i ocenę harmonogramu wdrażania,
- dokonywanie odniesień do *Strategii Rozwoju Gminy Przasnysz na lata 2015-2023,*
- możliwość dokonywania korekt wartości wskaźników w procesie realizacji zamierzonych działań,
- analizę realizacji *LPR* w celu jego ewentualnej aktualizacji,
- wykonanie ocen realizacji *LPR*,
- monitorowanie postępu prac w zakresie wdrażania założeń *LPR* oraz realizacji przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych.

7.4. Wskaźniki monitorowania

Tabela 21. Wskaźniki monitorowania.

L.p.	Wskaźnik
1.	Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej na 1000. ludności [os.]
2.	Udział długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym [%]
3.	Liczba przestępstw na 1000 ludności [szt.]
4.	Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności [%]
5.	Odsetek bezrobotnych z wykształceniem podstawowym w ogólnej liczbie bezrobotnych [%]
6.	Spadek liczby ludności w wyniku migracji i zgonów na 1000 mieszkańców [os.]
7.	Saldo migracji na 1000 mieszkańców [os.]
8.	Suma wypłaconych zasiłków pomocy społecznej w przeliczeniu na rodzinę [zł]
9.	Liczba niebieskich kart na 1000 mieszkańców [szt.]
10.	Udział osób do 18 r.ż. korzystających z dożywiania w ogólnej liczbie ludności [%]
11.	Liczba mieszkań komunalnych i socjalnych na 100 mieszkańców [szt.]
12.	Udział osób, którym przyznano celowy zasiłek na zakup opału w ogólnej liczbie ludności [%]
13.	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 1000 osób [szt.]

8. Interesariusze *LPR*

Rewitalizacja realizowana jest przede wszystkim na rzecz i przy współudziale osób zamieszkujących obszary zdegradowane i w dużej mierze wiąże się z pobudzeniem społeczności lokalnej do włączania się w działania na różnych poziomach. Głównym wymiarem procesu rewitalizacji jest problematyka społeczna, która to wprost określa społeczność lokalną jako grupę docelową i naczelnego aktora działań rewitalizacyjnych.

Kompleksowy i wielowątkowy charakter procesu rewitalizacji determinuje katalog Interesariuszy – osób i podmiotów zaangażowanych w realizację procesu rewitalizacji oraz korzystających z efektów zmian.

Definiując interesariuszy procesu rewitalizacji można wskazać:

- mieszkańców obszarów zdegradowanych,
- właścicieli nieruchomości położonych na obszarach zdegradowanych,
- przedsiębiorców, inwestorów,
- organy gminy Przasnysz,
- organy administracji rządowej, służby publiczne,
- instytucje pomocy społecznej,
- kościoły i związki wyznaniowe,
- podmioty publiczne i prywatne,
- organizacje pozarządowe, grupy nieformalne,
- gestorów sieci infrastrukturalnych,
- służbę zdrowia.

Z uwagi na dynamikę, wielowątkowość, długi horyzont czasowy działań rewitalizacyjnych, katalog Interesariuszy jest szeroki, zmienny i ma charakter otwarty.

Uczestnicy procesu rewitalizacji mogą pełnić różne role, jednak w najpełniejszym wymiarze występują: jako inicjator, realizator i odbiorca efektów działań. Jest to najbardziej pożądany model włączania osób i podmiotów w realizację działań rewitalizacyjnych.

Kluczową rolę w procesie rewitalizacji odgrywa gmina Przasnysz – podmiot inicjujący proces rewitalizacji na wyznaczonych obszarach oraz stwarzający uwarunkowania formalne do jego realizacji. Znaczący udział planowanych do realizacji działań w wymiarze społecznym, przestrzennym czy funkcjonalnym, tworzenie podstaw prawnych i formalnych w postaci programów wspierających i różnych preferencji stwarza możliwość pełniejszego zaistnienia pozostałych aktorów w procesie zmian. A więc to gmina w sposób bezpośredni wywiera wpływ na poprawę jakości życia jej mieszkańców, w tym mieszkańców obszarów zdegradowanych.

9. Przedsięwzięcia i projekty rewitalizacyjne

Podstawowe projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne stanowią działania, bez których realizacja celów *Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023* nie będzie możliwa i obszar rewitalizacji nie będzie w stanie wyjść z sytuacji kryzysowej.

Poniżej przedstawiono podstawowe projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne:

Projekt rewitalizacyjny nr 1		
1	Nazwa projektu	Rozwój infrastruktury technicznej poprzez budowę kanalizacji sanitarnej, termomodernizację i rozbudowę budynków użyteczności publicznej oraz zagospodarowanie centrów wsi.
2	Podmioty realizujące	Gmina Przasnysz
3	Cel	Cel szczegółowy 3. Rozwój infrastruktury służącej poprawie jakości życia i pracy mieszkańców gminy
4	Sytuacja obecna (opis stanu istniejącego)	Na obszarze rewitalizacji konieczna jest poprawa stanu infrastruktury, należy zatrzymać proces dalszej degradacji budynków, w tym centrów miejscowości. Obecny stan sprzyja małej aktywności społecznej mieszkańców, wyludnianiu się miejscowości, w tym spadającej liczby dzieci w szkołach. Miejscowość Bartniki jako jedna z nielicznych w gminie jest nieskanalizowana przez co jest mniej atrakcyjna do zamieszkania.
5	Odbiorcy projektu	Mieszkańcy gminy Przasnysz, przede wszystkim z obszaru rewitalizacji.
6	Lokalizacja	Bartniki, Golany, Szla, Bogate, Nowa Krępa, Gostkowo
7	Zakres planowanych zadań	Zakres projektu: 1. Remont, przebudowa budynków użyteczności publicznej w miejscowościach: 1) Bartniki (termomodernizacja budynku wraz z wymianą źródła ciepła), 2) Golany (termomodernizacja budynku wraz z wymianą źródła ciepła oraz utworzenie lokali socjalnych), 3) Szla (termomodernizacja budynku wraz z wymianą źródła ciepła), 4) Termomodernizacja budynków szkół w Bogatem i w Nowej Krępie wraz z modernizacją źródła ciepła. 2. Staw w Gostkowie - uporządkowanie dna i

			umocnienie brzegów stawu oraz zagospodarowanie przyległego terenu. 3. Budowa kanalizacji sanitarnej w Bartnikach			
	Szacowana wartość		11.000.000,00 zł.			
9	Źródła finansowania (udział %)	krajowe środki publiczne	środki własne gminy	środki prywatne (w tym PPP)	środki UE (EFRR/ EFS/ FS/ PROW)	środki z innych źródeł
			20		80	
10	Prognozowane rezultaty		Poprawa infrastruktury technicznej na terenach rewitalizacji.			
11	Sposób oceny i pomiarów rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji		Ograniczenie sytuacji kryzysowych na terenie rewitalizacji.			
12	Rodzaj (publiczne, prywatne, PPP)		Zadanie publiczne			
13	Planowany termin realizacji (rozp.-zak.) Harmonogram realizacji		Przygotowanie założeń i zakresu działań oraz promocja II kw. 2017 Realizacja 2017-2023			
14	Wnioskodawca		Gmina Przasnysz			

Projekt rewitalizacyjny nr 2		
1	Nazwa projektu	Rozwój aktywności społecznej i turystyki poprzez promocję dziedzictwa kulturowego i historycznego oraz zagospodarowanie terenów atrakcyjnych turystycznie
2	Podmioty realizujące	Gmina Przasnysz
3	Cel	Cel szczegółowy 3. Rozwój infrastruktury służącej poprawie jakości życia i pracy mieszkańców gminy
4	Sytuacja obecna (opis stanu istniejącego)	Zły stan techniczny i degradacja zabytkowej kolejki wąskotorowej, niewystarczająca oferta aktywnego spędzania wolnego czasu na obszarze rewitalizacji, brak infrastruktury turystycznej
5	Odbiorcy projektu	Mieszkańcy gminy Przasnysz przede wszystkim z obszaru rewitalizacji oraz turyści.
6	Lokalizacja	Teren zlokalizowany wzdłuż kolejki wąskotorowej w granicach gminy Przasnysz (miejscowości Gostkowo i Leszno)
7	Zakres planowanych zadań	Zakres projektu: Zagospodarowanie kolejki wąskotorowej zlokalizowanej na terenie gminy Przasnysz (Gostkowo, Leszno) polegające na utworzeniu ścieżki rowerowej i edukacyjnej z zachowaniem zabytkowego układu przestrzennego i elementów zabytkowych
8	Szacowana wartość	2.000.000,00 zł.

9	Źródła finansowania (udział %)	krajowe środki publiczne	środki własne gminy	środki prywatne (w tym PPP)	środki UE (EFRR/ EFS/ FS/ PROW)	środki z innych źródeł
			20		80	
10	Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	Poprawa infrastruktury technicznej, w tym turystycznej i rekreacyjnej na terenach rewitalizacji.				
11	Sposób oceny i pomiarów rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji	Ograniczenie sytuacji kryzysowych na terenie rewitalizacji.				
12	Rodzaj (publiczne, prywatne, PPP)	Zadanie publiczne				
13	Planowany termin realizacji (rozp.-zak.) Harmonogram realizacji	Przygotowanie założeń i zakresu działań oraz promocja I/2019 Realizacja 2019-2023				
14	Wnioskodawca	Gmina Przasnysz				

Projekt rewitalizacyjny nr 3		
1	Nazwa projektu	Renowacja zabytkowego dworu w Karwaczu
2	Podmioty realizujące	Podmiot prywatny
3	Cel	Cel szczegółowy 3. Rozwój infrastruktury służącej poprawie jakości życia i pracy mieszkańców gminy
4	Sytuacja obecna (opis stanu istniejącego)	Zły stan techniczny zabytkowego dworu, postępująca degradacja obiektu, bezrobocie
5	Odbiorcy projektu	Mieszkańcy gminy Przasnysz i turyści, przede wszystkim z obszaru rewitalizacji.
6	Lokalizacja	Karwacz
7	Zakres planowanych zadań	Prace remontowe mające na celu odrestaurowanie dworu: wymiana dachu, stolarki okiennej i drzwiowej; wykonanie instalacji; wykonanie podłóg i prace wykończeniowe; W odrestaurowanym obiekcie planowana jest organizacja: ▪ konferencji, ▪ spotkań integracyjnych, ▪ wystaw, ▪ konkursów, ▪ imprez okolicznościowych.
8	Szacowana wartość	4.000.000,00 zł.

9	Źródła finansowania (udział %)	krajowe środki publiczne	środki własne gminy	środki prywatne (w tym PPP)	środki UE (EFRR/ EFS/ FS/ PROW)	środki z innych źródeł
				50	50	
10	Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	Poprawa infrastruktury technicznej na terenach rewitalizacji.				
11	Sposób oceny i pomiarów rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji	Ograniczenie sytuacji kryzysowych na terenie rewitalizacji.				
12	Rodzaj (publiczne, prywatne, PPP)	Zadanie prywatne				
13	Planowany termin realizacji (rozp.-zak.) Harmonogram realizacji	Przygotowanie założeń i zakresu działań oraz promocja III/2017 Realizacja 2017-2020				
14	Wnioskodawca	Podmiot prywatny				

Projekt rewitalizacyjny nr 4		
1	Nazwa projektu	Poprawa infrastruktury mieszkaniowej na terenie Gminy Przasnysz
2	Podmioty realizujące	Gmina Przasnysz
3	Cel	Cel szczegółowy 2. Poprawa infrastruktury socjalnej i oferty spędzania czasu wolnego
4	Sytuacja obecna (opis stanu istniejącego)	W miejscowościach Golany i Szla konieczna jest poprawa stanu infrastruktury mieszkaniowej, należy zatrzymać proces degradacji budynków. Wśród mieszkańców, zwłaszcza lokali socjalnych utrzymuje się mała aktywność społeczna i zawodowa; postępuje wykluczenie społeczne.
5	Odbiorcy projektu	Mieszkańcy gminy Przasnysz, przede wszystkim z obszaru rewitalizacji.
6	Lokalizacja	Golany, Szla
7	Zakres planowanych zadań	Zakres projektu: 1. Remont, przebudowa budynków mieszkalnych w miejscowościach: 1) Golany (termomodernizacja budynku mieszczącego lokale mieszkalne komunalne i socjalne wraz z wymianą źródła ciepła oraz zagospodarowanie pomieszczeń po byłej szkole na lokale socjalne), 2) Szla (termomodernizacja budynku mieszczącego

		lokale mieszkalne komunalne i socjalne). 2. Działania aktywizujące zawodowo mieszkańców gminy Przasnysz, przede wszystkim z obszaru rewitalizacji.			
	Szacowana wartość	1.000.000,00 zł.			
9	Źródła finansowania (udział %)	krajowe środki publiczne	środki własne gminy	środki prywatne (w tym PPP)	środki UE (EFRR/ EFS/ FS/ PROW)	środki z innych źródeł
			20		80	
10	Prognozowane rezultaty	Poprawa infrastruktury technicznej na terenach rewitalizacji.				
11	Sposób oceny i pomiarów rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji	Ograniczenie sytuacji kryzysowych na terenie rewitalizacji.				
12	Rodzaj (publiczne, prywatne, PPP)	Zadanie publiczne				
13	Planowany termin realizacji (rozp.-zak.) Harmonogram realizacji	Przygotowanie założeń i zakresu działań oraz promocja II kw. 2017 Realizacja 2017-2019				
14	Wnioskodawca	Gmina Przasnysz				

Projekt rewitalizacyjny nr 5		
1	Nazwa projektu	Przedsiębiorczość i praca. Bądź aktywny.
2	Podmioty realizujące	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Przasnyszu, również we współpracy z PUP, Przedsiębiorcy, Gmina Przasnysz, Współpraca: szkoły w ramach zajęć dotyczących przedsiębiorczości.
3	Cel	Cel szczegółowy 1. Aktywizacja społeczno-gospodarcza mieszkańców
4	Sytuacja obecna (opis stanu istniejącego)	Wskaźniki aktywności zawodowej mieszkańców gminy Przasnysz wskazują na długotrwały i pogłębiający się kryzys w tej sferze; są one niższe niż średnia dla województwa mazowieckiego i powiatu przasnyskiego. Wiele osób pozostaje bez pracy, w tym przez długi okres czasu. Obserwuje się niepokojący trend powiększania się liczby osób bez jakiegokolwiek doświadczenia zawodowego. Na terenach objętych programem rewitalizacji sytuacja jest szczególnie niepokojąca i wymaga podjęcia szybkich działań aktywizujących i zwiększających szanse na zatrudnienie.
5	Odbiorcy projektu	Mieszkańcy gminy Przasnysz, przede wszystkim z

<table>
<tr><td></td><td colspan="2"></td><td colspan="4">obszaru rewitalizacji.</td></tr>
<tr><td>6</td><td colspan="2">Zakres planowanych zadań</td><td colspan="4">Przygotowanie i realizacja cyklów szkoleniowo-warsztatowych wspierających kompetencje zawodowe i umiejętności podnoszące mobilność zawodową uczestników w powiązaniu z warsztatami psychologicznymi, podnoszącymi wiarę we własne siły, poznawanie swoich silnych stron, zasady komunikacji, zarządzania czasem.
Przewidywana jest realizacja następujących działań:
– badanie potrzeb szkoleniowych w odniesieniu do lokalnego, powiatowego i aglomeracyjnego rynku pracy,
– warsztaty wspierające kompetencje osobiste (gotowość do poszukiwania pracy, rozmowa rekrutacyjna, wzmocnienie pewności siebie),
– subsydiowane zatrudnienie, zajęcia reintegracji zawodowej u pracodawcy;
– zatrudnienie wspierane, wspomagane, usługi trenera zatrudnienia wspieranego,
– poradnictwo psychologiczne i psychospołeczne, poradnictwo prawne i obywatelskie,
– kursy i szkolenia umożliwiające nabycie, podniesienie lub zmianę kwalifikacji.</td></tr>
<tr><td>7</td><td colspan="2">Lokalizacja projektu</td><td colspan="4">Zajęcia będą odbywać się w obiektach publicznych na terenie gminy Przasnysz przede wszystkim na obszarze rewitalizacji. Zajęcia zostaną skierowane głównie do grupy osób zamieszkałych na obszarze rewitalizacji.</td></tr>
<tr><td>8</td><td colspan="2">Szacowana wartość</td><td colspan="4">300.000,00 zł</td></tr>
<tr><td>9</td><td>Źródła finansowania (udział %)</td><td>krajowe środki publiczne</td><td>środki własne gminy</td><td>środki prywatne (w tym PPP)</td><td>środki UE (EFRR/ EFS/ FS/ PROW)</td><td>środki z innych źródeł</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td>20</td><td></td><td>80</td><td></td></tr>
<tr><td>10</td><td colspan="2">Prognozowane rezultaty</td><td colspan="4">Ilościowe:
Dedykowane programy edukacyjno-stażowe: 2 (dla osób wchodzących na rynek pracy oraz dla osób długotrwale bezrobotnych);
Ilość osób objętych projektem: 100 w trakcie trwania projektu;
Jakościowe dotyczące wzrostu zadowolenia i poprawy jakości życia mieszkańców z uwagi na:
Podniesienie/ zmiana kompetencji zawodowych szczególnie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym;
Zapewnienie pierwszego doświadczenia zawodowego - staże zawodowe w lokalnych firmach;
Aktywizacja zawodowa oraz społeczna uczestników projektu.</td></tr>
</table>

11	Sposób oceny i pomiarów rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji	Liczba oraz rodzaj przeprowadzonych działań szkoleniowo-warsztatowych w ramach programów (ewidencja GOPS) Liczba osób, które ukończyły cykl zajęć szkoleniowych (ewidencja GOPS) Liczba osób, uczestników projektu, które znalazły zatrudnienie lub otworzyły własną działalność gospodarczą (ewidencja gminy i PUP) Ankietyzacja uczestników projektu i mieszkańców obszaru objętego programem rewitalizacji (pomiar motywacji do poszukiwania pracy i przekonania o własnych szansach na rynku pracy).
12	Rodzaj (publiczne, prywatne, PPP)	Publiczne
13	Planowany termin realizacji (rozp.-zak.) Harmonogram realizacji (kw. i rok)	2017 - 2020 Opracowanie założeń, zakresu i zasad realizacji projektu III/2017 Działalność w trybie bieżącym od IV kw. 2017 r.
14	Wnioskodawca	Gmina Przasnysz

Projekt rewitalizacyjny nr 6		
1	Nazwa projektu	Przygotowanie zaplecza produkcyjnego i edukacyjnego dla lokalnych produktów kulinarnych
2	Podmioty realizujące	Gmina Przasnysz, Organizacje pozarządowe – Koło Gospodyń Wiejskich
3	Cel	Cel szczegółowy 1. Aktywizacja społeczno-gospodarcza mieszkańców
4	Sytuacja obecna	Wykorzystanie tradycji kulinarnych jest niewystarczające. Produkty są wystawiane na imprezach publicznych, ale nie stanowią zasobu wspierającego powstawanie i utrzymanie miejsc pracy oraz promocję gminy.
5	Odbiorcy projektu	Mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz obszaru zdegradowanego (preferencje w naborze na zajęcia, kursy gastronomiczne oraz w udzielaniu pomocy związanej z otwieraniem własnej działalności gospodarczej)
6	Zakres realizowanych zadań	- Adaptacja, dostosowanie pomieszczeń – świetlice wiejskie na obszarze rewitalizacji, - Zakup profesjonalnego wyposażenia kuchennego, - Zajęcia i kursy praktyczne w zakresie gastronomii dla zainteresowanych szczególnie z obszaru rewitalizacji, - Produkcja na rynek – promocja - marka tradycyjnych, regionalnych potraw, - Zawód gastronomia – oferta dla młodzieży, pobudzanie przedsiębiorczości,

7	Lokalizacja projektu		Projekt z uwagi na jego charakter będzie realizowany w różnych miejscowościach w gminie, w obszarze rewitalizacji i zdegradowanym			
8	Szacowana wartość		600.000 zł			
9	Źródła finansowania (udział %)	krajowe środki publiczne	środki własne gminy	środki prywatne (w tym PPP)	środki UE (EFRR/ EFS/ FS/ PROW)	środki z innych źródeł
			20		80	
10	Prognozowane rezultaty		Ilościowe: Miejsca nauki i wytwarzania regionalnych produktów spożywczych: 5 obiektów, Osoby objęte projektem, w tym głównie z obszaru rewitalizacji: 35, Otworzona działalność gospodarcza związana z produkcją i dystrybucją produktów i rzemiosła lokalnego: 2 Jakościowe dotyczące wzrostu zadowolenia i poprawy jakości życia mieszkańców z uwagi na: Powstanie nowych podmiotów gospodarczych, działających w obszarze gastronomia, catering, Wzrost liczby osób uczestniczących w imprezach organizowanych w centrum m. Przasnysz oraz w innych miejscach i miejscowościach gminy. Zainteresowanie młodzieży tradycyjną, lokalną kuchnią. Promocja zawodów związanych z gastronomią i cateringiem.			
11	Sposób ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji		Zmodernizowane obiekty, zakupiony sprzęt i wyposażenie (ewidencja gminna), ilość osób uczestniczących w projekcie z wyróżnieniem mieszkańców obszaru rewitalizacji (sprawozdania z działalności i ewidencja gminna), Liczba podmiotów gospodarczych działających w segmencie gastronomicznym i cateringowym (ewidencja gminna).			
12	Rodzaj (publiczne, prywatne, PPP)		Przedsięwzięcie publiczne z uwzględnieniem udziału NGO			
13	Planowany termin realizacji (rozp.-zak.) Harmonogram realizacji		2018 – 2020 Zakup wyposażenia kuchennego, adaptacja, dostosowanie pomieszczeń II kw. 2018 Praca w trybie bieżącym od III kw. 2018			
14	Wnioskodawca		Gmina Przasnysz			

10. Ocena oddziaływania na środowisko

Zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2016 r., poz. 353 ze zm.) projekt niniejszego dokumentu należy, przed podjęciem uchwały w sprawie przyjęcia *LPR*, skonsultować z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska oraz Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym w celu ustalenia konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko (SOOŚ).

Zgodnie z ww. ustawą przez SOOŚ rozumie się postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko skutków realizacji polityki, strategii, planu lub LPR, obejmujące w szczególności:

a) uzgodnienie stopnia szczegółowości informacji zawartych w prognozie oddziaływania na środowisko,
b) sporządzenie prognozy oddziaływania na środowisko,
c) uzyskanie wymaganych ustawą opinii,
d) zapewnienie możliwości udziału społeczeństwa w postępowaniu.

Zgodnie z art. 48 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku możliwe jest odstąpienia od konieczności przeprowadzenia SOOŚ, gdy po uzgodnieniu katalogu proponowanych działań, organ prowadzący postępowanie stwierdzi brak znaczącego oddziaływania na środowisko.

Gmina Przasnysz wystąpiła do Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Warszawie oraz do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Warszawie o odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla *Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023*. Wspomniane pisma zawierają informacje o uwarunkowaniach, o których mowa w art. 49 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2016 r., poz. 353 ze zm.).

W uzasadnieniu napisano:

1. Charakter działań przewidzianych w dokumencie

a) stopień, w jakim dokument ustala ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć, w odniesieniu do usytuowania, rodzaju i skali tych przedsięwzięć

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023 określa długoterminowe, cele i zobowiązania gminy Przasnysz na wskazanych obszarach zdegradowanych. Przeprowadzona w dokumencie analiza sytuacji społeczno-gospodarczej gminy Przasnysz pozwoliła na określenie działań służących poprawie sytuacji na obszarach zdegradowanych, w tym również poprawie jakości środowiska naturalnego. Zadania planowane do realizacji

zostały zestawione powyżej. Projekty rewitalizacyjne w projekcie *LPR* są to przede wszystkim zadania nie mające wpływu na środowisko. Inwestycje budowlane i modernizacyjne zaplanowane w *LPR*, które po spełnieniu przez nie odpowiednich kryteriów, będą mogły potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, przed przystąpieniem do ich realizacji będą podlegały odrębnej procedurze oceny oddziaływania na środowisko. Stopień określenia tych zadań w *LPR* nie pozwala jednak na jednoznaczną ocenę czy inwestycje realizowane w ramach tych zadań będą zakwalifikowane do przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko. Rozwój i modernizacja infrastruktury zaplanowana w projekcie *LPR* są inwestycjami określonymi w tym dokumencie na poziomie strategicznym. Z tego względu projekt *LPR* ustala jedynie ramy dla późniejszej realizacji tych przedsięwzięć.

b) powiązania z działaniami przewidzianymi w innych dokumentach

Wskazane w projekcie *LPR* zadania powiązane są z charakterem działań określonych w dokumentach strategicznych na poziomie Unii Europejskiej, na szczeblu krajowym, wojewódzkim i lokalnym. Hierarchiczna zgodność celów w ww. dokumentach nadrzędnych z opracowywanym na szczeblu lokalnym *LPR* sprawia, że cele zdefiniowane na poziomie wojewódzkim, krajowym i wspólnotowym będą także aplikowane i realizowane na poziomie lokalnym. Uwarunkowania lokalne, opis stanu obecnego, identyfikacja obszarów problemowych oraz obszary działań ujętych w *LPR*, zgodne są z lokalnymi dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy Przasnysz.

c) przydatność w uwzględnieniu aspektów środowiskowych, w szczególności w celu wspierania zrównoważonego rozwoju, oraz we wdrażaniu prawa wspólnotowego w dziedzinie ochrony środowiska.

Zgodnie z przyjętym w 2009 r. pakietem energetyczno-klimatycznym do 2020 r. Unia Europejska:
- o 20% zredukuje emisje gazów cieplarnianych w stosunku do poziomu emisji z 1990 r.,
- o 20% zwiększy udział energii odnawialnej w finalnej konsumpcji energii (dla Polski 15%),
- o 20% zwiększy efektywność energetyczną, w stosunku do prognoz BAU (ang. business as usual) na 2020 r.

LPR jest dokumentem, który realizował będzie również powyższe założenia środowiskowe wspólnej polityki Unii Europejskiej, a także definiuje między innymi działania, których realizacja przyczyni się do poprawy jakości środowiska na obszarze gminy.

Ponadto dokument ten stanowi podstawę do ubiegania się o środki wsparcia na działania efektywnościowe i proekologiczne związane z realizacją celów poprawy jakości środowiska w nowej perspektywie finansowej Unii Europejskiej na lata 2014-2020.

d) powiązania z problemami dotyczącymi ochrony środowiska

Zagadnienia podjęte w *LPR* odwołują się między innymi do problemów: gospodarki wodno-kanalizacyjnej, redukcji emisji CO_2, zwiększania udziału energii odnawialnej w wytwarzaniu energii, zwiększaniu efektywności energetycznej, w tym m.in. problemów jakości powietrza,

oddziaływania na środowisko transportu oraz termomodernizacji budynków, uwzględniając jednocześnie poprawę warunków życia mieszkańców oraz aspekty wynikające ze zrównoważonego rozwoju.

2. Rodzaj i skalę oddziaływania na środowisko

a) prawdopodobieństwo wystąpienia, czas trwania, zasięg, częstotliwość i odwracalność oddziaływań

Spośród zadań zaplanowanych do realizacji w ramach *LPR*, mogących mieć negatywny wpływ na środowisko wymienić należy przedsięwzięcia inwestycyjne:
- termomodernizacje budynków,
- rozwój i modernizacja dróg,
- inwestycje w gospodarkę wodno-kanalizacyjną,
- inwestycje kubaturowe.

Pozostałe zadania mają charakter edukacyjno-promocyjny, kulturalny, społeczny, usprawniający zarządzanie energią, zmniejszający zapotrzebowanie energetyczne poprzez wymianę i stosowanie oświetlenia i sprzętu o wyższej klasie efektywności energetycznej. W tych przypadkach nie przewiduje się wystąpienia ryzyka negatywnego oddziaływania na środowisko.

LPR wskazuje zadania zaplanowane do realizacji w perspektywie czasowej do 2024 r., a zasięg planowanych działań ogranicza się do pięciu obszarów rewitalizowanych.

Zadania przewidziane do realizacji nie wiążą się ze znacznym zasięgiem ponadlokalnym, długotrwałym i nieodwracalnym oddziaływaniem związanym z emisją, wykorzystaniem zasobów naturalnych czy wystąpieniem awarii przemysłowej.

b) prawdopodobieństwo wystąpienia oddziaływań skumulowanych lub transgranicznych

Gmina Przasnysz położona jest w znacznej odległości od granic kraju, a działania planowane w *LPR* mają zasięg lokalny, w związku, z czym nie przewiduje się oddziaływań skumulowanych ani transgranicznych.

c) prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka dla zdrowia ludzi lub zagrożenia dla środowiska

Realizacja działań realizowanych w *LPR* nie jest związana z możliwością wystąpienia ryzyka dla zdrowia ludzi ani nie powoduje zagrożenia dla środowiska. Zgodnie z założonymi celami *LPR* zakłada się, że realizacja zaplanowanych działań spowoduje korzyści miedzy innymi dla środowiska, przyczyniając się do poprawy gospodarki wodnej, czy ograniczenia niskiej emisji.

3. Cechy obszaru objętego oddziaływaniem na środowisko

a) obszary o szczególnych właściwościach naturalnych lub posiadające znaczenie dla dziedzictwa kulturowego, wrażliwe na oddziaływania, istniejące przekroczenia standardów jakości środowiska lub intensywne wykorzystywanie terenu

Na terenie gminy Przasnysz nie występują obszary o szczególnych właściwościach naturalnych, ani obszary wymagające specjalnej ochrony ze względu na występowanie gatunków roślin i zwierząt lub ich siedlisk lub siedlisk przyrodniczych w rozumieniu ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody oraz obszary podlegające ochronie zgodnie z prawem międzynarodowym.

Obiekty mające znaczenie dla dziedzictwa kulturowego zostały określone w lokalnych ewidencjach zabytków.

Na terenach rewitalizowanych wskazanych w *LPR* nie występują obszary posiadające znaczenie dla dziedzictwa kulturowego, wrażliwe na oddziaływania.

Istniejące przekroczenia norm jakości powietrza w strefie mazowieckiej, do której należy gmina Przasnysz, dotyczą zanieczyszczenia powietrza pyłem PM10, PM2,5 oraz benzo(a)pirenem, których źródłem jest przede wszystkim niska emisja z indywidualnych pieców i kotłów.

Realizacja zadań przewidzianych w *LPR* nie wpłynie negatywnie na stan obszarów i obiektów objętych ochroną konserwatorską, nie spowoduje także przekroczenia standardów jakości środowiska.

b) formy ochrony przyrody w rozumieniu ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody oraz obszary podlegające ochronie zgodnie z prawem międzynarodowym

W pobliżu obszaru opracowania zlokalizowana jest ostoja ptasia w sieci NATURA 2000 (Dolina Omulwi i Płodownicy – kod obszaru PLB 140005) oraz Puszcza Kurpiowska będąca obszarem węzłowym ECONET-PL. Planowane jest włączenie do programu ESOCH dopływów Narwi w obrębie powiatu oraz terenów leśnych Puszczy Kurpiowskiej. Trwa również drugi etap prac utworzenia Kurpiowskiego Parku Krajobrazowego, co dodatkowo wzmocni przyrodnicze znaczenie terenu.

Najbliżej gminy zlokalizowany jest Krośnicko-Kosmowski Obszar Chronionego Krajobrazu. Od strony wschodniej Przasnysz graniczy z gminą Jednorożec, w obrębie której zlokalizowany jest obszar Natura 2000, obejmujący specjalne obszary ochrony siedliskowej Zachodnio kurpiowskie Bory Sasankowe (PLH 140052) oraz fragment obszaru Natura 2000 ustanowionego w celu specjalnej ochrony ptaków - Dolina Omulwi i Płodownicy (PLB 140005). Poza granicą powiatu na terenie powiatu makowskiego od strony wschodniej Przasnysza, zlokalizowany jest rezerwat przyrody Zwierzyniec. Ponadto cały powiat przasnyski jest położony w regionie Zielonych Płuc Polski.

W północnej części gminy Przasnysz występuje korytarz ekologiczny północny centralny (Lasy Przasnyskie) łączący Europejską Sieć Ekologiczną Natura 2000 oraz obszar węzłowy o znaczeniu międzynarodowym Puszcza Kurpiowska (22M) sieci ECONET Polska. Dodatkowo, doliny rzek Węgierka i Morawka mogą stanowić korytarze ekologiczne o znaczeniu regionalnym.

W rejestrze pomników przyrody Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Warszawie (stan na VI 2013 r.) znajdują się trzy pomniki przyrody zlokalizowane na obszarze gminy Przasnysz.

Gmina Przasnysz otrzymała pismo (znak: WOOŚ-III.410.061.2017.ARM z dnia 8 lutego 2017 r.) Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie, w którym stwierdzono, że *Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023* nie jest dokumentem, dla którego, zgodnie z art. 46 i art. 47 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa o ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2016 r., poz. 353 ze zm.), wymagane jest przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Jednocześnie zaznaczono, iż należy mieć na uwadze, iż prace dotyczące termomodernizacji budynków mogą powodować niszczenie siedlisk zwierząt, w tym podlegających ochronie gatunkowej. Wobec tego budynki przewidziane do modernizacji (m.in. poprzez docieplenie ścian zewnętrznych i stropodachów), powinny być poddawane inwentaryzacji ornitologicznej i chiropterologicznej, gdyż nie tylko strychy, stropodachy czy otwory wentylacyjne, ale także niewielkie, kilkucentymetrowej średnicy otwory czy szczeliny w budynkach mogą świadczyć o obecności kryjówek wykorzystywanych przez ptaki i nietoperze jako miejsca lęgowe czy schronienia.

Również Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Warszawie, stwierdził że *Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023* nie wyznacza ram dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, zatem nie wymaga przeprowadzenia procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko o której mowa z dziale IV ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. z 2016 r., poz. 353 ze zm.).

11. Spis rysunków

Rysunek 1. Schematyczna mapa sołectw gminy Przasnysz. 9

Rysunek 2. Gmina Przasnysz na obszarze województwa mazowieckiego. 12

Rysunek 3. Liczba ludności na przestrzeni lat 2003-2014 w gminie Przasnysz. 14

Rysunek 4. Udział poszczególnych grup wiekowych wg ekonomicznych grup wieku w liczbie ludności ogółem w gminie Przasnysz. 17

Rysunek 5. Ruch naturalny w gminie Przasnysz na 1000 ludności. 18

Rysunek 6. Saldo migracji na pobyt stały w gminie Przasnysz. 19

Rysunek 7. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym. 20

Rysunek 8. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON. 23

Rysunek 9. Struktura podmiotów gospodarczych wg Sekcji PKD 2007 w gminie Przasnysz w 2014 r.. 25

12. Spis tabel

Tabela 1: Liczba ludności faktycznie zamieszkałej gminę Przasnysz w podziale na płeć 14

Tabela 2. Liczba ludności w poszczególnych miejscowościach gminy Przasnysz. 15

Tabela 3: Ruch naturalny ludności w gminie Przasnysz na 1000 ludności 17

Tabela 4: Saldo migracji na pobyt stały w gminie Przasnysz 19

Tabela 5. Bezrobotni w poszczególnych miejscowościach gminy Przasnysz. 21

Tabela 6: Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON 22

Tabela 7: Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON wg Sekcji PKD 2007 (stan na dzień 31 XII) 23

Tabela 8: Gospodarstwa rolne wg grup obszarowych użytków rolnych w gminie Przasnysz 26

Tabela 9: Infrastruktura kanalizacyjna w 2015 roku w gminie Przasnysz 28

Tabela 10: Infrastruktura wodociągowa wg danych na rok 2015 w gminie Przasnysz 29

Tabela 11: Obiekty stanowiące własność gminy Przasnysz 30

Tabela 12: Zasoby mieszkaniowe w gminie Przasnysz. 32

Tabela 13: Zasoby mieszkaniowe wg form własności w gminie Przasnysz 32

Tabela 14: Mieszkania wg okresu budowy 33

Tabela 15. Liczba nieruchomości zamieszkałych w poszczególnych miejscowościach gminy Przasnysz 33

Tabela 16. Wykaz zabytków wpisanych do rejestru gminnego 37

Tabela 17. Analiza wskaźnikowa miejscowości gminy Przasnysz. 40

Tabela 18. Powierzchnie podobszarów rewitalizacji. 42

Tabela 19. Zestawienie opinii. 52

Tabela 20. Karta oceny realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjnego (wzór). 57

Tabela 21. Wskaźniki monitorowania. 58

PRZEWODNICZĄCY
Rady Gminy Przasnysz
Andrzej Sekuna